

Evaluering av Stine Sofie Hverdagspakke

Sluttrapport
April 2023

Forord

Stine Sofie Hverdagspakke er utviklet for å sikre god ivaretagelse av volds- og overgrepssutsatte barn og deres omsorgspersoner. Tiltaket er utprøvd og evaluert gjennom en piloteringsfase i 2021 - 2023. Formålet med evalueringen har vært å innhente erfaringer med utprøving av tiltaket fra voldsutsatte familier og ansatte som har rollen som koordinator, som Stine Sofies Stiftelse kan bruke for å videreutvikle tiltaket for at det skal være så relevant og nyttig som mulig i kommunenes arbeid med å gi god oppfølging til voldsutsatte barn og familier.

Hverdagspakka har vært pilotert i fire ulike kommuner, med til sammen ni familier med voldsutsatte barn. Datainnsamlingen er gjennomført i tre runder, bestående av både kvalitative dybdeintervjuer og spørreundersøkelse. Vi har gjennomført kvalitative intervjuer med kommunale ledere, ansatte som har rollen som hverdagskoordinatorer, omsorgspersoner og barn (over 12 år) i voldsutsatte familier, samt ansatte ved Stine Sofie Senteret. Omsorgspersonene i familiene har deltatt ved tre ulike tidspunkt.

PwC har gjennomført evalueringen, herunder oppsett av design, datainnsamling, analyse av data og avsluttende vurderinger. Det har vært samarbeid mellom PwC og Stine Sofies Stiftelse gjennom piloteringsfasen. Kontaktpersoner hos Stine Sofies Stiftelse har vært John Are Jonassen, Anders Dovran, Kristin Stokke og Helene Kløcker. Fra PwC sin side har Kathrine Leirkjær Støve vært prosjektleder på oppdraget og Hege Gabrielsen ansvarlig partner. Tiltaket er støttet gjennom midler fra Gjensidigestiftelsen.

Vi vil takke Stine Sofies Stiftelse for et godt samarbeid gjennom hele prosjektet. Vi vil også takke alle lederne i pilotkommunene, hverdagskoordinatorene og familiene som har deltatt i evalueringen av tiltaket!

28.4.2023

Hege Gabrielsen
Partner

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	4
2	Metodisk gjennomføring	10
3	Erfaringer fra oppstartsfasen	16
4	Erfaringer med Hverdagspakka	22
5	Familienes situasjon	31
6	Samlede vurderinger og anbefalinger	50
	Appendix	56

1

Innledning

pwc

Innledning

PwC har gjennomført en evaluering av piloteringen av Stine Sofie Hverdagspakke. I evalueringsrapporten presenteres funn fra pilotperioden, som har vart fra september 2021 til mars 2023.

Bakgrunn

Stine Sofies Stiftelse er en ideell stiftelse som jobber med visjonen “En barndom uten vold og overgrep”. Stine Sofie Hverdagspakke er ett av tre tiltak i Livsløpsprogrammet, som skal bidra til å nå denne visjonen. Formålet er å bruke et livsløpsperspektiv til å utvikle tiltak for å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn, og å ivareta de voldsutsatte barna og deres omsorgspersoner.

Ideen bak Stine Sofie Hverdagspakke har sitt utspring fra Stine Sofie Senteret. Siden 2016 har senteret tilbudt et mestringstilbud for voldsutsatte barn og deres omsorgspersoner, hvor familiene deltar på opphold på senteret. Flere hundre familier har hatt opphold på senteret siden oppstarten. Gjennom disse årene har ansatte og ledere ved senteret gjort seg erfaringer som tyder på at voldsutsatte barn og deres omsorgspersoner får svært varierende oppfølging fra hjelpeapparatet, og at oppfølgingen i flere tilfeller er mangelfull. Flere familier har fortalt om en positiv uke på senteret, men opplevde at ingen i hjemkommunen var påkoblet denne erfaringen og kunne således ikke bygge videre på den inn i familiens hverdagsliv.

På bakgrunn av dette behovet kom ideen til utviklingen av Stine Sofie Hverdagspakke. Stine Sofies Stiftelse har hatt en egen prosjektleder for utviklingen av Stine Sofie Hverdagspakke, i 100 % stilling. Arbeidet er forankret under Fagenhet - Vold og overgrep, ved Avdeling for Livsløpsprogrammet.

Tiltaket er utviklet ved bruk av tjenstedesign, en tilnærming til tjenesteutvikling som tar utgangspunkt i å forstå hvilke behov målgruppen har. Innledningsvis gjennomførte stiftelsen samtaler med barn og dybdeintervjuer med til sammen 43 personer som gjennom sitt arbeid har erfaring med voldsutsatte barn og familier. Dette gjelder ansatte i barnehager, skoler, hjelpetjenestene og ved Stine Sofie Senteret. På bakgrunn av hovedinnsiktene fra intervjuene utviklet Stine Sofies Stiftelse et overordnet konsept for tiltaket som fikk navnet Stine Sofie Hverdagspakke. De ulike delene av det, innholdet og konkrete verktøy ble deretter testet ut med representanter for de samme målgruppene.

Formål

Stine Sofie Hverdagspakke er en modell for hvordan volds- og overgrepsutsatte barn og deres familier bør følges opp og få hjelp i sin hjemkommune. Tiltaket skal sette kommunene bedre i stand til å følge opp og hjelpe de volds- og overgrepsutsatte barna og deres omsorgspersoner. Målsettingen er å trygge barna og deres omsorgspersoner, styrke evnen til å tåle utfordringer og få en god hverdag etter det vonde som har skjedd. Stine Sofie Hverdagspakke legger til grunn et helhetlig perspektiv på familiens samlede situasjon.

Innledning

Innhold

Stine Sofie Hverdagspakke inneholder følgende elementer:

Opphold på Stine Sofie Senteret

I piloten startet utprøvingen med at voldsutsatte familier ble søkt inn på kurs- og mestringsopphold på Stine Sofie Senteret. Hver familie følges opp av en familiekontakt som jobber på senteret. Under oppholdet er det fokus på kurs, mestring, lek og læring. Både barn og omsorgspersoner får lære om triggere, følelser og hvordan hjernen fungerer. I tillegg skal barn og voksne lære mer om hvilke rettigheter de har.

Stine Sofies Stiftelse har et oppfølgingsteam som følger opp familiene under og etter oppholdet. Teamet består av personer med juridisk og politifaglig kompetanse, samt barnevernsfaglig bakgrunn. Alle omsorgspersonene hadde en samtale med oppfølgingsteamet hvor fokus var på hvilke hjelpebehov de hadde og hvordan de ble fulgt opp lokalt. Man besvarte også spørsmål knyttet til juridiske, strafferettslige og sikkerhetsmessige forhold. Ungdom over 16 år fikk tilbud om samtale med Oppfølgingsteam dersom de ønsket det.

Hverdagskoordinator

Etter at familiene har vært på Stine Sofie Senteret vil de få oppfølging av sin hverdagskoordinator. Dette er den viktigste delen av Stine Sofie Hverdagspakke. Formålet med en slik rolle er at voldsutsatte familier skal få en trygg og god person som fungerer som bindeledd mellom familien og kommunens tjenester, og gir støtte og hjelp når de trenger det. Hverdagskoordinatoren skal ha grundig kunnskap om de ulike tjenestene i kommunen, kjenne familiens ressurser og hjelpebehov. Dette skal bidra til at barn og voksne får helhetlig, god og riktig hjelp over tid. Gjennom dette arbeidet vil hverdagskoordinatoren styrke og støtte omsorgspersonene slik at de på sikt klarer å håndtere sin egen hverdag bedre. Det er utarbeidet en informasjonspakke til hverdagskoordinatoren, med materiell til skole, barnehage og andre hjelpere rundt barna og familiene. Alt materialet ble samlet på en egen nettside til bruk i pilotperioden.

Overføringsmøte mellom Stine Sofie Senteret og hverdagskoordinator

Hverdagskoordinator er ikke med under oppholdet på Stine Sofie Senteret. For å sikre at den kjennskapen som ansatte ved Stine Sofie Senteret har fått til familien under oppholdet på senteret blir videreført til hjemkommunen, legges det i utprøvingen av Stine Sofie Hverdagspakke opp til at det skal gjennomføres et møte mellom Oppfølgingstjenesten ved senteret og den enkelte hverdagskoordinator.

Informasjon til skole og barnehage

Som en del av Hverdagspakka er det utarbeidet informasjonsmateriell til skoler og barnehager. Dette inkluderer informasjon om Stine Sofie Senteret, relevant faglig informasjon og utdrag fra relevant lovverk knyttet til skole og barnehage. Det legges opp til at hverdagskoordinator kan dele ut materialet til skoler og barnehager i egen kommune.

Innledning

Hverdagsplan

Som en del av tiltaket er det også utviklet en hverdagsplan. Dette er en plan som hverdagskoordinatorene kan bruke i arbeidet sammen med familiene. Her skal de identifisere familienes styrker og behov, sette opp mål og videre tiltak sammen med andre aktører, for å bidra til at familiene får en bedre hverdag.

Rettighetssekken

Rettighetssekken er informasjon om relevante utvalgte lover og konvensjoner. Gjennom dette materiellet blir barn, omsorgspersoner og fagfolk kjent med regelverket på et lettfattelig og praksisorientert språk. Formålet er å styrke familien og trygge fagfolk i de ulike velferdstjenestene om relevante rettigheter og plikter.

Til en trygg voksen

For barna kan det å ha en person som de stoler på, føler seg trygg på og liker godt, være en viktig beskyttelsesfaktor. Opprinnelig ble det utviklet en brosjyre, "Til en trygg voksen", som var tiltenkt å skulle deles ut til utvalgte voksne i skole og barnehage når de møter barna, for å styrke og trygge dem. Dette ble imidlertid ikke tatt med i den videre prosessen.

Pilotering

Stine Sofie Hverdagspakke ble pilotert i fire kommuner i perioden september 2021 til mars 2023. Kommunene er anonymisert av hensyn til familienes personvern. Piloten har omfattet til sammen seks hverdagskoordinatorene, det vil si én koordinator i to av kommunene og to koordinatorene i to av kommunene. Det ble rekruttert til sammen elleve familier til å delta i piloten. Målsettingen var fire familier per kommune, men det viste seg å være krevende (dette omtales nærmere i kapittel 3). I løpet av pilotperioden falt to familier fra, slik at vi satt igjen med ni familier som har vært med gjennom hele pilotperioden.

Når det gjelder barna som deltar i piloten, er det til sammen 24 barn. Ved inntak til Stine Sofie Senteret skilles det mellom såkalte primærsøkere og søsken. Primærsøkere er de barna som har vært utsatt for vold eller overgrep, mens søsken har ikke selv vært utsatt eller det er ikke kjent at de har vært utsatt. I familiene som var med i piloten, var det 17 primærsøkere og 8 søsken. Av tabellen nedenfor fremkommer barnas alder ved pilotperiodens start.

Alder	Primærsøker	Søsken
0 - 5 år	2	3
6 - 12 år	10	5
13 - 17 år	5	0
Over 17 år	0	0
Totalt	17	8

Tabell 1: Antall primærsøkere og søsken fordelt på alder

Innledning

Det varierer hvor mange familier hver av hverdagskoordinatorene skulle følge opp. Fra starten fikk to av koordinatorene én familie hver, tre koordinatorene hadde to familier og én hadde fire familier. Dette endret seg noe gjennom pilotperioden.

Pilotperioden var først planlagt våren 2021, men ble utsatt med fem måneder på grunn av restriksjoner i forbindelse med koronapandemien.

I pilotfasen har hverdagskoordinatorrollen og de ulike verktøyene blitt prøvd ut i samarbeid med familier som har gjennomført et opphold på Stine Sofie Senteret og i samarbeid tjenesteapparatet i kommunen de bor i.

Det ble utarbeidet en pilotplan, som skulle fungere som en veileder og et forslag for hvordan hverdagskoordinatorene kan planlegge oppfølging, men ettersom det er avgjørende for hverdagskoordinatorene å få etablert gode relasjoner og skape en trygg arena for familiene, måtte aktiviteter og tidsaspekt og varighet sees an i hvert enkelt tilfelle.

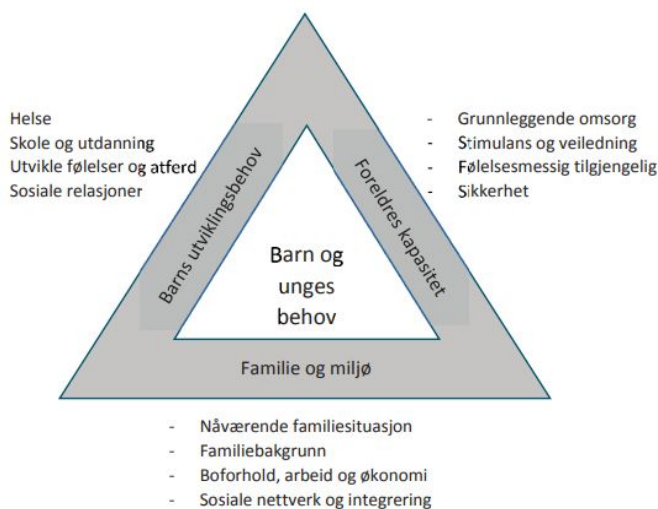
Hovedfokus i piloten har vært å innhente erfaringer rundt:

- Hvordan opplever omsorgspersonene å ha deltatt i Stine Sofie Hverdagspakke?
- Hvordan opplever hverdagskoordinatorene å ha rollen som koordinator?
- Har familiene fått en positiv utvikling av å være med i Stine Sofie Hverdagspakke?

Teoretisk utgangspunkt

Stine Sofie Hverdagspakke legger vekt på at oppfølgingen av voldsutsatte barn må ta utgangspunkt i et helhetsperspektiv på familien. ICS-modellen understreker ulike forhold som påvirker et barns trivsel.

I sentrum av modellen står barn og unges behov. Modellen tydeliggjør tre dimensjoner som kan bidra til å ivareta behovene:

- Barns utviklingsbehov, som eksempelvis god helse, skole og utdanning, utvikling av følelser og atferd, samt sosiale relasjoner
- Foreldres kapasitet til å gi grunnleggende omsorg, stimulans og veiledning, følelsesmessig tilgjengelighet og sikkerhet
- Familie og miljø, herunder familiesituasjon, familiebakgrunn, boforhold, arbeid og økonomi, sosiale nettverk og integrering

Figur 1: ICS-modellen (Integrated Child Systems)

Innledning

Evaluering

Gjennom evalueringen av piloteringen av Stine Sofie Hverdagspakke har vi lagt opp til et todelt evalueringsdesign:

Erfaringer fra utprøvingen av Stine Sofie Hverdagspakke

Et sentralt formål med evalueringen har vært å innhente erfaringer med utprøvingen av Hverdagspakka fra både kommunale ledere, de som har rollen som hverdagskoordinator og de familiene som har deltatt i piloten. Hovedproblemstillinger har vært:

- I hvilken grad har kommunene lyktes med å implementere Hverdagspakka i tråd med den tiltenkte implementeringen?
- Hvilke erfaringer har kommunens ledelse, hverdagskoordinator og andre sentrale tjenester med Hverdagspakka?
- Hvilke erfaringer har barna og deres omsorgspersoner med oppfølgingen de har fått?

Familienes situasjon

Vi har også lagt opp til å evaluere virkningene av Hverdagspakka for barna/familiene som deltar i piloten.

- Hvordan utvikler familiene seg i pilotperioden?
- Ser deltakelse i Stine Sofie Hverdagspakke ut til å bidra positivt i hvordan familiene opplever sin egen situasjon?

Det at Hverdagspakka implementeres på en god måte, er en forutsetning for at familienes situasjon vil kunne påvirkes til det bedre. Gjennom piloten vil vi fremskaffe erfaringer rundt hva som må til for å implementere den på en god måte, slik at det eventuelt kan gjøres tilpasninger. På den måten er piloten også en del av utviklingen av tiltaket.

Funnene fra piloteringen av Stine Sofie Hverdagspakke gir verdifull innsikt i hvordan kommunene kan organisere sitt hjelpe- og oppfølgingstilbud, særlig rettet mot målgruppen voldsutsatte familier.

2

Metodisk gjennomføring

pwc

Metodisk gjennomføring

I dette kapittelet gir vi en inngående beskrivelse av hvordan piloteringen av Stine Sofie Hverdagspakke har blitt evaluert.

Overordnet metodisk tilnærming

Piloten er evaluert ved bruk av en kombinasjon av kvalitative og kvantitative datainnsamlingsmetoder. Datainnsamlingen er gjennomført i tre runder:

- Ved pilotperiodens oppstart (fra september 2021)
- Midtveis - ca 9 måneder etter at familien ble med i Hverdagspakka (mai - september 2022)
- Mot pilotperiodens slutt, februar 2023 (mars 2023)

Første runde ble gjennomført i forbindelse med familiens opphold på Stine Sofie Senteret. Dette var planlagt til uke 38 og 39 2021, men det var nødvendig å spre dette utover en lengre periode for å få med flere familier. Den siste kom med i uke 13 i 2022. Andre runde var planlagt etter ca 9 måneder. På grunn av at familiene hadde ulikt oppstartstidspunkt, ble denne runden også spredd utover i tid, fra mai til september 2022. Tredje runde ble gjennomført mot slutten av pilotperioden for alle familiene, i februar 2023.

Vi har lagt opp til en tilnærming som omfatter en bredde i perspektiver, både fra Stine Sofies Stiftelse, pilotkommunene representert ved både ledere og hverdagskoordinatorer, samt omsorgspersoner og et lite antall barn i familiene som har vært med. Denne bredden bidrar til at vi har fått belyst erfaringene fra en rekke ulike perspektiver, og at vi er relativt trygge på at tiltaket er godt belyst.

Det at vi har valgt å innhente både kvalitative og kvantitative datainnsamlingsmetoder, og dermed en metodetriangulering, har gjort det mulig å få kvalitative utdypelser av svar fra spørreundersøkelsene og har vært særlig nyttig i forbindelse med å vurdere hvordan det går med familiene underveis i piloten.

Situasjonsbeskrivelser

Som nevnt, ønsket vi å gjøre en vurdering av familiens situasjon ved alle de tre måletidspunktene i piloten. I forkant utformet vi fem eksempler på situasjonsbeskrivelser, ut ifra barnets grad av trivsel. Situasjonsbeskrivelsene er inspirert av Asker Velferdslab og den danske "Børnelinealen". Vi har beskrevet hver av situasjonene med utgangspunkt de tre dimensjonene i ICS-modellen; kjennetegn ved barnet selv, kjennetegn ved omsorgspersonen, samt kjennetegn ved familiens situasjon og omgivelsene rundt familien. Innholdet ble utarbeidet i samarbeid med oppdragsgiver, Stine Sofies Stiftelse, for å dra nytte av deres kjennskap til voldsutsatte familier som har hatt opphold på Stine Sofie Senteret siden oppstarten i 2016.

Nedenfor fremkommer de fem situasjonsbeskrivelsene som har blitt brukt for å vurdere familiens situasjon ved pilotens oppstart, midtveis og mot slutten av pilotperioden.

Metodisk gjennomføring

	Truede barn	Utsatte barn	Sårbare barn	Barn med moderat trivsel	Barn i trivsel
	Barnet har utfordringer i barnehage/skole, både faglig og sosialt. Barnet deltar ikke på fritidsaktiviteter, har lite sosialt nettverk og føler seg ensom.	Barnet har utfordringer i barnehage/skole, faglig og sosialt. Barnet har vanskelig med å skape relasjoner til andre barn eller voksne.	Barnet viser tegn på mistrivsel og utvikler seg ikke på en positiv måte i henhold til alder. Det har noen venner, men deltar i begrenset grad i aktiviteter.	Barnet har generelt god trivsel, men kan være utsatt for perioder med mistrivsel. Barnet har venner og deltar på en eller flere fritidsaktiviteter.	Barnet utvikler seg på en god måte i forhold til alder både fysisk, psykisk og sosialt, med vanlige svingninger. Barnet trives på skolen, deltar på en eller flere fritidsaktiviteter og har en eller flere venner.
	Omsorgspersonen har egne psykiske helseutfordringer og mangelfull omsorgsevne, står utenfor arbeidslivet og har økonomiske utfordringer. Voldssaken er enda uavklart.	Omsorgspersonen har egne psykiske helseutfordringer og utfordringer med å imøtekomme barnets behov og håndtere belastning i familien. Omsorgspersonen har løs tilknytning til arbeidslivet og har økonomiske utfordringer.	Omsorgspersonen har nedsatte foreldreressurser og søker ikke om veiledning. Omsorgsperson er delvis i arbeid, men har begrenset økonomi.	Omsorgspersonen har god psykisk helse og generelt gode foreldreferdigheter. Omsorgspersonen deltar i arbeidslivet og har økonomisk kapasitet til å gi gode opplevelser. Omsorgspersonen har nettverk.	Omsorgspersonen har gode foreldreferdigheter, deltar i arbeidslivet og har økonomisk kapasitet til å gi gode opplevelser. Omsorgspersonen har nettverk.
	Familien er i krise, voldssaken er gjerne uavklart og det er store utfordringer med barnets samvær med voldsutøver.	Familiens situasjon er ustabil, voldssaken er gjerne uavklart og det kan være utfordringer knyttet til familiens kontakt med voldsutøver.	Familiens situasjon er mer stabil, voldssaken er avklart og eventuelt samvær med voldsutøver er avklart.	Familiens situasjon er stabil, og familien har ikke utfordringer knyttet til kontakt med voldsutøver.	Familiens situasjon er stabil og eventuell kontakt med voldsutøver er avklart både for omsorgsperson og barn.

Figur 2: Situasjonsbeskrivelser

Som figuren illustrerer, karakteriseres barna etter grad av trivsel, herunder barn i trivsel, barn med moderat trivsel, sårbare barn, utsatte barn og truede barn. Det er mange ulike faktorer som spiller en rolle her.

Kvalitative dybdeintervjuer

Vi har gjennomført kvalitative dybdeintervjuer i tre runder. Intervjuene er gjennomført enten på video på telefon eller fysisk, i samråd med den enkelte informant. I tabellen nedenfor fremkommer det hvem vi har intervjuet i de ulike rundene.

Runde 1	Runde 2	Runde 3
<ul style="list-style-type: none"> Hverdagskoordinatorer - før oppstart Familiekontakter for alle pilotfamiliene ved Stine Sofie Senteret Representanter for oppfølgingsteamet ved Stine Sofie Senteret Hverdagskoordinatorer - ca en måned etter oppstart 	<ul style="list-style-type: none"> 11 omsorgspersoner 3 primærsekerer over 12 år Hverdagskoordinatorer Ledere i hver av de fire pilotkommunene 	<ul style="list-style-type: none"> 9 omsorgspersoner 3 primærsekerer over 12 år Hverdagskoordinatorer

Tabell 2 - Oversikt over informanter

Metodisk gjennomføring

Spørreundersøkelse

Ved alle tre datainnsamlingsrundene ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant omsorgspersonene i de ni pilotfamiliene. Spørreundersøkelsen har hatt som formål å undersøke familienes situasjon på parametre som forskningen har vist at er viktige for god livskvalitet. ICS-modellen er benyttet som teoretisk utgangspunkt. Vi har valgt å ha tre ulike målepunkter, for å kunne følge med på om situasjonen utvikler seg i løpet av pilotperioden, enten til det bedre eller til det verre. Første gang besvarte de skjemaet mens de var på opphold på Stine Sofie Senteret. Andre gang var omtrent midtveis i deres deltakelse i piloten, og tredje gang var i januar 2023.

Totalt var spørreskjemaet på 20 spørsmål som dreide seg om omsorgspersonens situasjon, samt 36 spørsmål som omsorgspersonen besvarte for hvert barn.

Forhold ved omsorgspersonen

Undersøkelsen omfatter spørsmål knyttet til omsorgspersonen

- Omsorgspersons utdanningsnivå, arbeidssituasjon og økonomiske situasjon (hentet fra helsedirektoratets anbefalinger for måling av livskvalitet - IS 2727)
- Omsorgspersonens trivsel (WHO-5)
- Omsorgspersonens nettverk/ensomhet (UCLA Loneliness Scale)

WHO-5

WHO-5 er et kort selvrapporteringsverktøy fra verdens helseorganisasjon (WHO). Spørreskjemaet består av fem spørsmål som besvares av omsorgspersonen og måler risiko for stress og depresjon, som kan ha betydning for omsorgspersonens overskudd i rollen som omsorgsperson. De fem spørsmålene er:

I de siste to ukene har jeg...

1. følt meg glad og i godt humør
2. følt meg rolig og avslappet
3. følt meg aktiv og sterk
4. følt meg opplagt og uthvilt når jeg våkner
5. følt at mitt daglige liv vært fylt av ting som interesserer meg

UCLA Loneliness scale

UCLA loneliness scale er det mest brukte spørsmålsbatteriet internasjonalt for kartlegging av ensomhet, og kan si noe om hvilken sosial støtte og nettverk omsorgspersonen har rundt seg. Det består av tre spørsmål.

1. Hvor ofte føler du deg isolert fra andre?
2. Hvor ofte føler du at du savner noen å være sammen med?
3. Hvor ofte føler du deg holdt utenfor?

Metodisk gjennomføring

Forhold ved barna

Undersøkelsen omfatter spørsmål knyttet til barnas trivsel. Til dette har vi brukt Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), som er et spørreskjema for atferdsscreening av barn og ungdom i alderen 4-17 år. Omsorgspersonene har fylt ut skjemaet på vegne av barna. Hovedskjemaet har 25 ledd, fordelt på 5 delskalaer med 5 ledd i hver. De fem skalaene er:

- Atferdsproblemer
- Hyperaktivitet – oppmerksomhetsproblemer
- Emosjonelle problemer
- Venneproblemer.
- Prososial atferd

I tilleggsskjemaet («impact supplement») spør man om barnet har vansker med følelser, konsentrasjon, oppførsel eller med å komme overens med andre mennesker. I så fall spørres om varighet av problemene og hvordan vanskene virker inn på barnets liv.

Egendefinerte spørsmål

Spørreskjemaet inneholder også noen egendefinerte spørsmål som omhandler hvorvidt barna deltar på fritidsaktiviteter, hvilke tjenestetilbud de har og deres opplevelse av tjenesteapparatet.

Personvern

For å ivareta pilotfamilienes personvern i evalueringen utarbeidet vi en DPIA (Data Protection Impact Assessment) i forkant av datainnsamlingen. Denne tar utgangspunkt i Datatilsynets veileder, og er gjennomført av Advokatfirmaet PwC. Som følge av vurderingene som er gjort i denne prosessen har PwC hatt svært strenge rutiner for innsamling, lagring, deling og sletting av personopplysninger som er innhentet i forbindelse med evalueringen.

Alle omsorgspersonene har skrevet under på samtykke til å delta i evalueringen.

Metodisk gjennomføring

Metodiske begrensninger

Det er noen begrensninger ved den metodiske tilnærmingen som det er viktig å fremheve.

Det er et begrenset utvalg familier som er med i piloteringen av Hverdagspakka. Derfor vil ikke resultatene kunne sies å være generaliserbare. I utgangspunktet ønsket vi å få med 16 familier, men det viste seg å være krevende å rekruttere nok familier fra de fire pilotkommunene. Vi har hatt frafall av to familier underveis, fra 11 familier ved oppstart til 9 familier som har vært med i hele pilotperioden. Den ene familien flyttet til en annen kommune mens den andre valgte å trekke seg.

Spørreskjemaet som er brukt besvares av omsorgspersonene, og er dermed preget av omsorgspersonens subjektive vurdering av sine egne barn. Det kan avvike fra fagpersoners vurdering. For eksempel har vi et par eksempler på at familiekontaktene på senteret fremsto mye mer bekymret for familiens situasjon enn det omsorgsperson rapporterte.

Vi har ikke kontrollert situasjonen som omsorgspersonene besvarer under, så det vil også potensielt være forstyrrende elementer som kan påvirke svarene. Til slutt kan det nevnes at besvarelsene kan være påvirket av dagsformen til omsorgspersonene, og ettersom skalaene er små så kan dette få utslag på grunn av det lave utvalget.

Som beskrevet i 2.1.1 over har vi utarbeidet situasjonsbeskrivelser av samtlige familier hvor vi plasserer de på en skala basert på en totalvurdering etter samtaler med familiekontakter, omsorgspersoner, hverdagskoordinatorer, barn over 12 samt besvarelsene på SDQ. Dette bildet er veldig komplekst og sammensatt og vi opplever at det er vanskelig å si med sikkerhet at en familie passer i denne situasjonen. Vi opplever også at familienes situasjon svinger, for eksempel var det flere familier som opplevde sin egen situasjonen i stor bedring midtveis, for så å ha forverret seg noen måneder senere. Det er vanskelig å si at de har flyttet seg til en stabil, bedre situasjon.

3

Erfaringer fra oppstartsfasen

pwc

Erfaringer fra oppstartsfasen

I dette kapitlet omtaler vi erfaringer fra oppstartsfasen i Stine Sofie Hverdagspakke. Dette inkluderer tiltakets forankring i de fire pilotkommunene, utvelgelse av hverdagskoordinatorer, rekruttering av pilotfamilier, opplæring av hverdagskoordinatorer. Vi omtaler også erfaringer fra oppstarten av piloten, med opphold på Stine Sofie Senteret og overgang fra senteret til kommunen.

Forankring i kommunene

Stine Sofies Stiftelse lyktes med å få med fire kommuner til å pilotere Stine Sofie Hverdagspakke. Deltakelsen ble formalisert gjennom en samarbeidsavtale. Blant de kommunale lederne som vi har intervjuet oppga flere at det var en enkel beslutning å ta, og at de oppfattet det som et spennende tiltak rettet mot en målgruppe som de allerede har fokus på.

“*Det er en oppmerksomhet på målgruppen i kommunen fra før, og å jobbe systematisk med tematikken. Vi tenkte “Dette bør vi være med på!” Og så kastet vi oss med.*”

Leder i en av pilotkommunene

Deltakelsen som pilotkommune i Stine Sofie Hverdagspakke ser ut til å være godt forankret i ledelsen i alle fire kommunene, både administrativt og politisk.

Utvelgelse av hverdagskoordinatorer

Hverdagskoordinatorene har ulik bakgrunn og er plassert på ulike steder i kommunens organisasjon. Ved utvelgelse av hverdagskoordinatorer oppga lederne at de har fokusert på personlig egnethet, erfaring, samt engasjement og interesse for prosjektet. Koordinatorene i pilotkommunene besitter ulike typer roller i kommunen. Én har en rolle som koordinator i utgangspunktet, mens de øvrige fem har andre typer roller, innen lavterskel rus- og psykisk helsetjenester, forebyggende tjenester og SLT koordinator.

Rekruttering av pilotfamilier

I organiseringen av piloteringen av Hverdagspakka kom pilotkommunene og hverdagskoordinatorene på plass før familiene. Verken hverdagskoordinatorene eller deres ledere i kommunene var forberedt på at de selv skulle rekruttere familier til å delta i Stine Sofie Hverdagspakke. Dette har opplevdes som krevende for mange. Hverdagskoordinatorene har hovedsaklig vært de som har hatt ansvar for å finne familier til å delta i piloten. Enkelte av koordinatorene har opplevd at de har stått alene om dette, selv om de har hatt lederstøtte.

Det er flere årsaker til at rekrutteringen ble krevende. For det første ble kriteriene for å kunne være pilotfamilie opplevd å være med på å begrense utvalget, for eksempel at det ikke kunne være fosterfamilier og at de må kunne godt nok norsk. I tillegg ble taushetsplikt trukket frem som noe som har medført utfordringer i denne prosessen. Hverdagskoordinatorene opplevde brudd i kommunikasjonen og at “ingen kunne si noe”.

Erfaringer fra oppstartsfasen

Det at den planlagte oppstarten for piloten, som starter med opphold på Stine Sofie Senteret, ble utsatt på grunn av koronapandemien ble også trukket frem som en utfordring med tanke på å få med pilotfamilier. Noen hadde familiene klare, men mistet dem ved utsettelse. Enkelte av hverdagskoordinatorerne trakk frem at kommunikasjonen rundt utsettelse ikke var god nok.

Selv om rekrutteringsjobben i seg selv ble opplevd som krevende, opplevde hverdagskoordinatorerne at brosjyren til familiene som var utviklet som en del av piloten var nyttig, og noe som hverdagskoordinatorerne har brukt i denne prosessen.

Opplæring av hverdagskoordinatorerne

For at hverdagskoordinatorerne skulle oppleve å være rustet til å gå inn i rollen som koordinator, arrangerte Stine Sofies Stiftelse ulike forberedende aktiviteter, både før oppstarten av piloten og underveis i piloten. Dette omfatter gjennomføring av fagsamlinger, etablering av nettverk mellom koordinatorerne, samt muligheten til å hospitere på senteret.

Fagsamlinger for hverdagskoordinatorerne

I oppstartsfasen arrangerte Stine Sofies Stiftelse fagsamlinger for hverdagskoordinatorerne i de fire pilotkommunene. Hverdagskoordinatorerne var samstemte om at det var nyttig å arrangere fagsamlinger for å få opplæring i rollen. Erfaringene med samlingene spriker likevel noe. Noen har utelukkende positive erfaringer, og opplevde innholdet som relevant og nyttig.

“ *Det er fint å møte de andre hverdagskoordinatorerne, men det har vært for lite faglig innhold.*

Hverdagskoordinator

Andre hadde forventninger om et mer dyptgående faglig innhold og caser knyttet til aktuelle problemstillinger. Temaer som trekkes frem er vold og overgrep, barnevern, samværssaker og dilemmaer eller utfordringer en kan stå i som hverdagskoordinator.

Flere opplevde at både varigheten på hver enkelt samling og perioden med opplæring var for lang.

Flere reflekterte rundt at digital gjennomføring medførte til at samlingene ikke ble like gode som de kunne ha blitt, med mye enveiskommunikasjon og lite tid til diskusjon og praksis.

Det som var konkret og “fra ord til handling” ble trukket frem som ekstra bra. Eksempelvis ble erfaring delt fra Stine Sofie Senteret rundt samtaler med familier, konkretisering av lovverk og brosjyrene / materialet nevnt. Flere trakk frem arbeid med case som svært nyttig.

Utover i pilotperioden oppga hverdagskoordinatorerne at de har savnet mer fokus på det som skal skje etter at piloten er i gang, og hva de kunne forvente seg i arbeidet med familiene. Her ble det nevnt informasjon om overførings samtalen, eller situasjoner som kan oppstå og de bør forberede seg på. Dersom barna åpner opp for å fortelle om vold eller overgrep til hverdagskoordinatorerne, bør de være trygge på å kunne motta den informasjonen på en riktig måte.

Erfaringer fra oppstartsfasen

Nettverk for hverdagskoordinatorer

I tillegg til at fagsamlingene skulle gi opplæring i rollen som hverdagskoordinator, var det også et formål om å bygge nettverk mellom hverdagskoordinatorene i de ulike kommunene. De fleste hverdagskoordinatorene ga i starten uttrykk for at det å ha et nettverk med andre hverdagskoordinatorer har vært nyttig. Alle ønsket nettverket og tenkte at de ønsket å bruke nettverket mer etter oppstart med familiene. De ønsket en arena for å dele erfaringer, utfordringer som oppstår underveis.

“ *Det å være en del av et nettverk er viktig. Det gir trygghet.*
Hverdagskoordinator

Flere trakk imidlertid frem at de først og fremst har benyttet prosjektlederen for Stine Sofie Hverdagspakke til å ta opp spørsmål og problemstillinger, fremfor å bruke nettverket til dette. Enkelte setter dette i sammenheng med at samlingene har vært gjennomført digitalt, og at dette har medført at koordinatorene ikke har blitt så godt kjent med hverandre ettersom de kun har møttes digitalt, og dermed ikke har hatt så mye interaksjon med hverandre utenom samlingene. Dersom det hadde vært mulig å møtes fysisk hadde det åpnet opp for å bli kjent med hverandre og benyttet nettverket mer. Det kom også frem at nettverket oppleves viktigere i de tilfellene hvor man er den eneste hverdagskoordinatoren i sin kommune, og at i de kommunene hvor det er to koordinatore utveksler de først og fremst erfaringer og tar opp spørsmål med hverandre.

Brosjyren “Til Hverdagskoordinator”

Hverdagskoordinatorene har brukt brosjyren “Til hverdagskoordinator”, og har satt pris på noe håndfast. Ressursbanken oppfattes som nyttig i prosessen.

“ *Materialet gir en trygghet. Det er noe mer enn bare ord.*
Hverdagskoordinator

Intranettsiden oppfattes som nyttig i prosessen.

Hospitering på Stine Sofie Senteret

To av de seks hverdagskoordinatorene hospiterte på senteret i en uke. Begge var der samme uken, og opplevde hospiteringen som veldig nyttig. Et viktig utfall av dette var at koordinatorene har bedre innsikt i hva familiene har vært med på under sitt opphold på Stine Sofie Senteret. Det bidrar til at det gir en naturlig inngang til å bygge relasjon med familien og barna i oppstarten fordi de har en felles referanseramme som fungerer som utgangspunkt for å bli kjent. Et annet viktig utfall var at koordinatorene opplevde å bli godt kjent med hverandre, og at det å møtes fysisk i den settingen bidro positivt til deres relasjon og senere erfaringsutveksling.

“ *Uka på senteret gav meg mer enn samlingene.*
Hverdagskoordinator

Erfaringer fra oppstartsfasen

Familienes opphold på Stine Sofie Senteret

For familiene startet deltakelsen i Stine Sofie Hverdagspakke med en uke på Stine Sofie Senteret. Alle omsorgspersonene knytter sine erfaringer med deltakelsen i Hverdagspakka til både senteret og oppfølgingen fra hverdagskoordinator i etterkant. Mange omsorgspersoner beskriver oppholdet på Stine Sofie Senteret som et vendepunkt. Flere omsorgspersoner fortalte at barna har hatt sterke opplevelser på senteret knyttet til det å oppleve mestring og å få positive relasjoner til trygge voksenpersoner, og at disse opplevelsene har vært starten på en positiv utvikling i etterkant.

“ *Den positive utviklingen tror jeg begynte med oppholdet på Stine Sofie Senteret. At hun fikk dyrket relasjoner til trygge voksne og opplevd mestring i flere forskjellige situasjoner. Kjempegøy!*
Omsorgsperson

Positive opplevelser fra oppholdet på senteret kom også frem i intervjuene med barna.

“ *Man skjønner litt mer hva som skjer i kroppen og sånn, når det skjer, hvis du skjønner? Da får man en forklaring og vet at det er vanlig og at man ikke er alene.*
Barn

Omsorgspersonene trakk frem at det er positivt at alle barna i familien blir med og at alle får et felles begrepsapparat for å forstå og sette ord på det som har skjedd og følelser rundt det. Flere forteller om konkrete verktøy og redskaper de lærte på senteret som de har brukt aktivt hjemme i hverdagen.

“ *Det var ganske gøy at barna kommer hjem og har foredrag for klassene sine om den tredelte hjernen og de fem følelsene. Det var kult.*
Omsorgsperson

Sammenliknet med en ordinær uke på senteret hadde familiekontaktene mer fokus på hverdagen og hverdagslivet til familiene i samtale med dem, og var mer dedikerte på å notere ned det som kom frem på grunn av at hverdagskoordinatoren skulle få informasjon om familien. Familiekontaktene opplevde hverdagen som et naturlig samtaletema som det var enkelt å prate om.

Overgangen fra senteret til hverdagen

De omsorgspersonene og barna som hadde behov for det, fikk tilbud om samtaler med oppfølgingsteamet ved Stine Sofie Senteret i tilfeller hvor det var juridiske, strafferettslige og sikkerhetsmessige forhold som det var viktig å få ordnet opp i. Det de mente måtte være ordnet opp i for familiene for at familiene skulle ha kapasitet til å fokusere på skole og fritidsaktiviteter.

Erfaringer fra oppstartsfasen

Etter pilotuka ble det arrangert et overføringsmøte mellom oppfølgingsteamet og hverdagskoordinator. Dette var utelukkende en positiv opplevelse for begge parter. De ansatte i oppfølgingsteamet ved Stine Sofie Senteret opplevde at det var betryggende å kunne gi informasjon om det praktiske rundt familiene til en koordinator i kommunen. Hverdagskoordinatorerne opplevde at de fikk mye relevant informasjon om familien som var nyttig å kjenne til i forkant av første møte med dem. Dette bidro til at de kunne komme i gang med å planlegge tiltak og forberede en plan for familiene. På den andre siden trakk flere frem at ettersom de ikke kjente familien på det tidspunktet overføringsmøtet ble gjennomført, hadde de ikke forutsetninger for å spørre om noe, men at de innser i etterkant at det er ting de kunne ha spurt om.

Oppfølgingsteamet har fulgt opp enkelte av omsorgspersonene direkte, i tilfeller hvor det har vært juridiske problemstillinger knyttet til barnevernssaker og strafferettslige spørsmål, og vært opptatt av å ikke slippe dette arbeidet til hverdagskoordinator. To av hverdagskoordinatorerne forteller at de har koordinert nye møter med oppfølgingsteamet i pilotperioden og har vært veldig fornøyd med oppfølgingen.

Oppsummering

Oppsummert sitter vi igjen med følgende hovedfunn fra oppstartsfasen:

- Hverdagskoordinatorerne har satt pris på fagsamlingene som Stine Sofies Stiftelse har arrangert. Det er behov for å revidere innholdet i disse etter pilotperioden, blant annet knyttet til mer dyptgående innhold i noen tema, gjennomgang av case og det å ta opp dilemmaer man kan komme borti i rollen som omsorgsperson.
- Etableringen av et nettverk av hverdagskoordinatorer er nyttig, men dersom dette skal fungere godt er det viktig å legge til rette for at koordinatorerne får mulighet til å bli godt kjent og bygge relasjoner seg imellom. Kun digitale møter begrenser muligheten for dette, og det er behov for å vurdere om de kan møtes fysisk for å legge til rette for dette. En mulighet kan være å delta på felles hospiteringsuke, hvor man blir godt kjent, og deretter gjennomføre samlingene digitalt.
- De koordinatorerne som har deltatt på hospitering på Stine Sofie Senteret har verdsatt dette høyt, både i senere arbeid med familien, men også for å knytte kontakt med andre hverdagskoordinatorer. Hospitering på senteret bør inngå som en del av opplæringen for alle hverdagskoordinatorer.
- Oppholdet på Stine Sofie Senteret kan gjennomføres omtrent som vanlig, men med økt fokus på å kartlegge familiens hverdag og sikre god dokumentasjon av dette for å kunne videreformidle informasjon til kommunen/koordinator.
- Overføringsmøtet mellom Oppfølgingsteamet ved Stine Sofie Senteret og hverdagskoordinatorer har opplevdes som nyttig. Hverdagskoordinatorerne opplevde det som nyttig å få informasjon om familien i forkant av sitt første møte med dem, og de ansatte ved oppfølgingsteamet opplevde det som en trygghet at noen i kommunen skal følge opp familien i etterkant. Et slikt overføringsmøte bør videreføres.

4

Erfaringer med piloteringsen av Hverdagspakka

pwc

Erfaringer med piloteringen av Hverdagspakka

I dette kapittelet ser vi nærmere på erfaringene fra piloteringen av Hverdagspakka, med vekt på hverdagskoordinatorenes opplevelse av å ha rollen som koordinator og omsorgspersonenes erfaringer med å være med i Hverdagspakka.

Mer spesifikt ser vi nærmere på hvordan hverdagskoordinatorene har jobbet for å etablere kontakt med familiene, hvordan de har utøvd rollen som koordinator, hvordan de har bidratt til at familien får informasjon om rettigheter og bistand til å koble på andre tjenester, samt til at de involverte tjenestene samarbeider godt slik at familien opplever et helhetlig tjenestetilbud. Omsorgspersonenes og hverdagskoordinators opplevelse av prosessen er vektlagt gjennomgående i kapittelet.

Etablering av relasjon mellom hverdagskoordinator og familiene

Alle hverdagskoordinatorene har hatt fokus på å etablere en god relasjon til omsorgspersonen i pilotfamilien innledningsvis. De fleste kom i gang med dette i løpet av de to første ukene etter at familien kom hjem fra Stine Sofie Senteret.

Som en del av piloten hadde Stine Sofies Stiftelse utarbeidet en relativt detaljert beskrivelse av hvordan oppstarten og kontaktetableringen mellom hverdagskoordinator og familiene skulle foregå. I noen tilfeller er oppstarten gjennomført etter denne beskrivelsen, men i de fleste tilfellene har koordinator og omsorgsperson blitt enige om en oppstart som passet best for familiens behov.

Alle koordinatorene møtte omsorgspersonen alene først. Noen har vært på hjemmebesøk, mens andre hadde første møtet på hverdagskoordinators kontor. I noen av familiene har hverdagskoordinator også truffet barna innledningsvis, men ikke i alle. I de tilfellene hvor hverdagskoordinator ikke har møtt barna, har det vært gjennomtenkte grunner til det, blant annet at det allerede er mange ulike instanser rundt barna.

“ *I den ene familien var det vanskelige forhold. Barna hadde vanskeligheter med å knytte seg til andre voksne, etter negative erfaringer med tillitsbrudd. Da har vi latt dem være i ro.*

Hverdagskoordinator

Noen av hverdagskoordinatorene opplevde at enkelte omsorgspersoner var skeptiske i starten, men at de etter hvert fikk bygd en trygg og åpen relasjon. For å skape tillit og troverdighet har flere lagt vekt på å fortelle personlige ting om seg selv, lytte og etablere god dialog, mens noen har lagt vekt på konkret handling for å skape tillit til at de kan hjelpe.

Alle omsorgspersonene vi har intervjuet har opplevd det som svært positivt å ha fått en hverdagskoordinator, og forteller at de opplever at de har fått en trygg relasjon til sin hverdagskoordinator.

Erfaringer med piloteringen av Hverdagspakka

“*For min del er hun en person som er veldig god til å vise forståelse og sette seg inn i vår situasjon på en god måte. Det å bli sett og oppløftet er også en veldig fin ting å oppleve når man går gjennom noe vanskelig.*

Omsorgsperson

Hyppigheten på kontakt

Hvor hyppig hverdagskoordinatoren og omsorgspersonen har hatt kontakt gjennom pilotperioden varierer mellom familiene. Noen etablerte en fast møtstruktur fra starten av, og har møttes hver eller annenhver uke og hatt jevnlig kontakt på telefon og sms utover det. Andre har en svært fri form på kontakten, og har kun hatt noen få møter i hele perioden. I de tilfellene hvor hverdagskoordinator og omsorgsperson ikke har hatt så mange møter, har omsorgspersonen opplevd det som en trygghet å få faste sms'er fra hverdagskoordinator om at de kan ta kontakt hvis de ønsker det. Dette har bidratt til kontinuitet i relasjonen. Hverdagskoordinatorerne oppgir at de har strukket seg langt for å være fleksible og for å gi bistand når behovet oppstår. Enkelte har også vært veldig bevisste på å bruke naturen, ved å gå en tur eller finne på aktiviteter ute.

“*Det blir fort at de ringer når de trenger meg; “Kan vi treffes i morgen?” Jeg må gjerne snike det inn i kalenderen. Når ting skjer, så er det akutt.*

Hverdagskoordinator

De fleste omsorgspersonene er fornøyde med formen og hyppigheten på samarbeidet med hverdagskoordinator. Det er imidlertid et par omsorgspersoner som sitter igjen med erfaringer med at de ikke har hatt så tett kontakt med hverdagskoordinator som de kunne ønske.

“*Jeg er litt beskjeden, men en har ikke lyst til å mase for mye. Så det kunne kanskje vært bra om hverdagskoordinator faktisk hadde vært en pådriver.*

Omsorgsperson

Dette tyder på at det er viktig med en fast struktur på samtaler eller møtetidspunkter, for at omsorgspersonen skal oppleve at koordinator er tett på, og at behov som oppstår underveis kan bli tatt tak i. Dette gjelder også i de familiene hvor hjelpebehovet tilsynelatende ikke er så stort fra starten av, fordi situasjonen kan endre seg.

Kartlegge behov og koble på tjenester som familien har behov for og rett til

En av hovedintensjonene med rollen som hverdagskoordinator er at de skal kartlegge familiens samlede behov, og ha god kunnskap til tjenesteapparatet slik at de kan bistå i at familien får tjenester som de har behov for og rett til. Det er også utarbeidet informasjon om dette, “Hverdagslovene”, til både familiene og til ansatte i hjelpeapparatet.

Erfaringer med piloteringen av Hverdagspakka

Kunnskap om egne rettigheter

Blant omsorgspersonene er det stor variasjon når det gjelder forholdet til materialet som er utarbeidet for å gi dem informasjon om sine rettigheter, "Hverdagslovene". Mange oppga at de ikke har lest dem. Hovedbegrunnelsen blant disse er at "Hverdagslovene" har mye tekst og at de ikke har hatt kapasitet til å sette seg inn i materialet på grunn av omstendighetene og alt de står i. Blant de som har lest dem, var det jevnt over positive tilbakemeldinger. Enkelte opplevde det som passe mye informasjon, som var relevant og oversiktlig.

“ Jeg har jo fått noen fine hefter og brosjyrer om dette. Det er kort, konsist og presist. Sånn skal det være. Det er kjempefint og gir god informasjon.

Omsorgsperson

Uavhengig av om omsorgspersonene har lest "Hverdagslovene" eller ikke, opplevde samtlige at de har fått økt kunnskap om rettighetene sine, både når det gjaldt dem selv og barna deres. Hverdagskoordinator har bidratt med denne informasjonen.

Kartlegging av behov

Alle hverdagskoordinatorerne har lagt vekt på å sette seg godt inn i familiens situasjon og derigjennom kartlegge hva omsorgspersonen og barna har behov for støtte til. Alle omsorgspersonene opplever at hverdagskoordinator har lyktes med å sette seg godt inn i deres situasjon og at oppfølgingen har tatt utgangspunkt i deres behov.

Som en del av dette, har hverdagskoordinatorerne brukt tid på å få oversikt over hvilke aktører og instanser som allerede var inne i bildet rundt familien. I de aller fleste familiene var flere ulike hjelpetjenester koblet på før hverdagskoordinator kom på banen. De tjenestene som var koblet på var for de fleste familiene barneverntjenesten, PPT og psykisk helsevern (BUP).

Informasjon til hjelpetjenestene

Som en del av piloteringen av Hverdagspakka var det også lagt opp til at hverdagskoordinatorerne skulle dele ut informasjonsmaterieill til ansatte i hjelpetjenestene, som barnehage, skole, PPT og BUP om hvilke rettigheter voldsutsatte barn og deres familier kan ha. Dette har vært gjort i varierende grad. Noen hverdagskoordinatorer opplever at dette ikke er en del av deres rolle, og at det ville krevd mye ekstra tidsbruk for dem. Andre har delt ut materiellet til flere ulike tjenester og har positive erfaringer med dette.

Koble på tjenester i tråd med behovene

Selv om de fleste familiene hadde oppfølging fra deler av hjelpeapparatet fra før, har en sentral del av hverdagskoordinatorrollen handlet om å bidra til at familien samlet sett får den hjelpen og støtten som de har behov for og rett til. I alle familiene har hverdagskoordinator bidratt til at familien har fått hjelpetiltak eller tjenester som de ikke hadde fra før. Dette har dreid seg om et bredt spekter av tjenester, som Home Start, samtalerterapi for barn eller omsorgsperson, gjeldsordning og økonomisk rådgivning, andre støtteordninger fra NAV og fritidsaktiviteter for barna.

Erfaringer med piloteringen av Hverdagspakka

Flere av omsorgspersonene trakk fram at koordinatorens kjennskapen til tjenesteapparatet og bruk av eget kontaktnettverk i og utenfor kommunen har vært viktig.

“ *Det er viktig at koordinatoren kjenner systemet og loverket.*

Omsorgsperson

I enkelte tilfeller har hverdagskoordinatoren hjulpet til med å finne frem til søknadsskjemaer og til å fylle ut skjemaene, følge opp at hjelpen kommer på plass, og eventuell oppfølging i tilfelle avslag. Koordinatoren har også bistått med å følge opp igangsatte saker og hente inn informasjon om status i saken.

“ *Jeg bistår med søknadsskriving, og hjelper når noe skal skrives. Det klarer ikke omsorgspersonen selv.*

Hverdagskoordinator

I tillegg har flere koordinatorene bidratt med støtte som å formidle kontaktinformasjon til flyttebyrå, arrangere barnebursdag, praktisk veiledning, slik som å tipse omsorgspersonen om å legge frem klær på kvelden for å få en mindre kaotisk start på dagen. I ett tilfelle har hverdagskoordinatoren jevnlig samtaler med det voldsutsatte barnet i en av familiene.

“ *Hverdagskoordinator er veldig fleksibel. Kan gå opp på skolen og ha samtaler med barnet, så barnet slipper å miste skoletid. Det har vært praktisk og veldig greit.*

Omsorgsperson

Plan for arbeidet

Som en del av materialet som ble utarbeidet for Hverdagspakka, ble det også utarbeidet en Hverdagsplan. Intensjonen var at hverdagskoordinatorene skulle bruke planen i arbeidet med familiene, for å lage en bedre hverdag. Her skal de identifisere styrker og behov, sette opp mål og videre tiltak sammen med andre aktører.

I intervjuer med både hverdagskoordinatorene og familier fremstår det som om hverdagsplanen som verktøy har blitt lite brukt. Det varierer hvor strukturert tilnærming hverdagskoordinatorene og omsorgspersonene har hatt til arbeidet og hva koordinatoren skulle bidra med overfor familien. I noen tilfeller har de lagd en plan fra starten, som er fulgt opp, uten at selve plandokumentet har blitt tatt opp underveis.

“ *Vi skulle lage en plan og jeg tror kanskje hverdagskoordinator har laget en plan. Men vi har ofte bare tatt det som er viktig der og da. Hun har nok oversiktsbildet. Hun tar det som er viktig og det er jo det det handler om. Man må kunne avvike fra den planen.*

Omsorgsperson

Erfaringer med piloteringen av Hverdagspakka

Andre har ikke lagd en plan, og beskriver at familiens situasjon fremstår kaotisk, og at de i stedet har latt de løpende behovene være styrende.

“ *Det oppleves litt forskjellig fra uke til uke. Rollen blir styrt av de man følger opp. Familiene er ganske kaotiske. Det er krisefamilier. Så blir det rolig, og så kommer krisene igjen. Skal vi lage plan og følge den? Det er jo bare å kaste med en gang. Familiene er ikke strømlinjeformet, og det dukker opp nye ting som er kjempestore. Plutselig har de høy gjeld, og andre ting må prioriteres; samvær, rettssak...*

Hverdagskoordinator

En omsorgsperson har selv laget en fyldig plan som blir delt med hverdagskoordinator, som begge har opplevd som en positiv drivkraft som har sikret fremgang. Noen omsorgspersoner etterlyste imidlertid mer struktur rundt arbeidet, særlig i den siste halvdel av piloten.

Koordinering av tjenester

En annen vesentlig oppgave i rollen som hverdagskoordinatorerne har vært å koordinere tjenestene som er koblet på familien, enten det angår barna eller omsorgspersonen(e). Mange omsorgspersoner opplever at det er mye å holde i, mange løse tråder som de ikke har kontroll på og som det tar mye tid å følge opp. Det å ha en hverdagskoordinator som kjenner tjenesteapparatet og rettigheter oppleves som nyttig. I flere av familiene har hverdagskoordinatoren vært med på samarbeidsmøter. Tjenester som nevnes er barneverntjenesten, PP-tjenesten, skole, barnehage, BUP, ATV, familiesenteret, Barnehuset, advokat og politi.

“ *Jeg føler at jeg er alene i møte med instansene, men nå hadde jeg to støttespillere med meg, både hverdagskoordinator og en representant fra Stine Sofies Stiftelse. Det var veldig nyttig at de var med!*

Omsorgsperson

Selv om hverdagskoordinator har vært med på møtene, har de i liten grad fungert som en koordinator som kaller inn til møtene, leder møtene og sørger for at det er tydelig hvem som har ansvar for hva fremover. De har i større grad fungert som en støtteperson for omsorgspersonen og en som kan tale “familiens sak”.

“ *Hun hjelper meg til å stå på mitt. Jeg har blitt overkjørt så det synger etter, og så kommer jeg sammen med hverdagskoordinator, og det blir helt annerledes. Hun kommer med ferdige brev som man kan gi videre til systemet.*

Omsorgsperson

Erfaringer med piloteringen av Hverdagspakka

Flere omsorgspersoner har trukket frem at dette har hatt stor betydning. For noen har det handlet om at de selv opplever å ikke evne å fremme egne behov på en tydelig måte. For andre har det handlet om at de har behov for støtte til å se en rød tråd fra forrige møte og samle tankene sine om hva de ønsker å få ut av neste møte.

Samarbeid med skole og barnehage

I pilotplanen for Hverdagspakka legges det opp til at hverdagskoordinatoren skal etablere kontakt med barnehage eller skole for å gi informasjon om hva barnet har opplevd og hvordan det kan påvirke barnet i hverdagen.

Alle koordinatorene har gjort dette, men på litt ulike måter, og det varierer hvor mye hverdagskoordinator har hatt kontakt med barnehage og skole ut fra familiens utfordringer. Noen familier hadde allerede en rekke instanser koblet på og etablerte samarbeidsmøter/ansvarsgruppemøter. Andre har hatt store utfordringer med kommunikasjonen med barnehage/skole og har opplevd at det har vært viktig og positivt å få med hverdagskoordinator i møtene for å "senke" temperaturen og sikre et godt kommunikasjonsklima.

I flere av sakene har omsorgspersonene en opplevelse av at deres barn ikke har fått innfridd rettigheter de har, for eksempel knyttet til spesialundervisning. Her har koordinator bidratt til at barnet har fått hjelp i henhold til vedtak fra PPT.

“ *Barnet har hatt en del problemer med skolen, og ikke fått hjelp, og der har hverdagskoordinatoren vært med på møtene. Det har vært veldig greit. Jeg har sluppet å være alene i møtet med rektor, inspektør og to lærere. Det har vært en stor støtte for meg.*

Omsorgsperson

I et annet tilfelle har hverdagskoordinator tett kontakt med skolen knyttet til barnets fungering i skolen. Hverdagskoordinatorene har også vært involvert i forbindelse med overgang fra barnehage og skole, bistått med å dele informasjon om barnets situasjon og Hverdagspakka til barnehagen eller skolen.

Ressursbruk

Hverdagskoordinatorene opplyser at ressursbehovet varierer fra uke til uke. Ingen av hverdagskoordinatorene har avsatt tid til rollen, og for de fleste kommer dette på toppen av annet arbeid. Rollen er tatt inn i stillingen de har uten en spesifikk prosent. Enkelte opplever derfor at det kan bli et stort arbeidspress. For den hverdagskoordinatoren som har ansvar for så mange som fire familier, opplever koordinator selv at hun tidvis ikke har hatt anledning til å følge opp så tett som hun skulle ønske, og en opplevelse av å ikke strekke til. Dette bekreftes av to av familiene, som fortalte at de føler at de har blitt litt glemt og at det virker som om hverdagskoordinator ikke har tid til å hjelpe.

Erfaringer med piloteringen av Hverdagspakka

Alle hverdagskoordinatorene fikk spørsmål om hvor mange timer de vil estimere at de bør beregne per familie per uke. Et gjennomsnittlig estimat ser ut til å ligge rundt 4-5 timer per uke. Dette vil variere fra uke til uke. En av hverdagskoordinatorene beskriver det på denne måten.

“ *Jeg så for meg at vi lagde en plan, la inn innsats i starten og så ble arbeidsoppgavene mindre og mindre. Men disse familiene er jo ikke sånn. De er ikke vanlige familier. En uke man har mye, da har jeg møter med familiene, telefonkontakt 3-4-5 ganger. Den krevende jobben er jo å få gjort noe imellom. Det å få kontakt med, finne ut av hvordan man søker verge, lese meg opp på gjeldsordning. Det tar tid! Da blir det en del timer.*

Hverdagskoordinator

Dilemmaer

Flere av hverdagskoordinatorene har løftet opp dilemmaer som de har stått overfor i løpet av pilotperioden.

Et dilemma som har vært sentralt i tre av sakene, handler om situasjoner hvor barn har samvær med voldsutøver og hvor det oppleves fra både omsorgsperson og barnehage/skole at barnet får negative reaksjoner og utvikling som følge av dette. Dilemmaet som hverdagskoordinatorene opplever handler om deres myndighet på området, hvor det er barnevernet og rettsvesenet som avgjør. Disse hverdagskoordinatorene ytrer at de kjenner på fortvilelsen til omsorgspersonen, og mener at samarbeid med barneverntjenesten er et sentralt dilemma som bør adresseres.

Enkelte stiller også spørsmålstegn til hva som skal ligge innenfor hverdagskoordinatorrollen, blant annet når det gjelder å dele ut materiell til skoler og barnehager. Noen opplevde at dette lå utenom rollen som koordinator, og at de ikke har tid til å reise rundt til skoler og barnehager for å dele ut informasjon.

Flere koordinatorene har også snakket om at omsorgspersonen har et stort behov for å snakke om situasjonen de står i. Det varierer imidlertid hvordan de har håndtert dette, og de reflekterer selv rundt hvor grensen bør gå med tanke på å gå inn i en rolle som samtalepartner som grenser mot rollen som terapeut. Noen har valgt å fungere som samtalepart selv, enten for omsorgsperson og i ett tilfelle for barn, mens andre har valgt å i stedet koble på tjenester som familiesenter eller DPS/BUP.

Disse dilemmaene vil kunne være viktige temaer å inkludere i den opplæringen som gis til hverdagskoordinatorene, som i pilotperioden har vært organisert som fagsamlinger.

Erfaringer med piloteringen av Hverdagspakka

Oppsummering

Piloteringen av Hverdagspakka har gitt oss verdifulle erfaringer om hvordan det har vært for hverdagskoordinatorene å ha denne rollen, hvordan de har jobbet, og hvordan opplevelsen har vært for omsorgspersonene og barn (over 12 år).

- Alle hverdagskoordinatorene har kommet godt inn i rollen. Fem av seks hadde rollen gjennom hele pilotperioden.
- Alle hverdagskoordinatorene har hatt fokus på å etablere en god relasjon til familien, og spesielt omsorgspersonen, i starten av samarbeidet. Dette har bidratt til at omsorgspersonen opplever å ha en tillitsfull relasjon til koordinatoren. Det ser ikke ut til å være avgjørende at hverdagskoordinator etablerer en relasjon til barna.
- Koordinatoren har hatt fokus på å bli godt kjent med familiens situasjon og hva som er viktig for dem. Dette har gitt omsorgspersonen en opplevelsen av noen som kjenner deres situasjon og kan bistå når det oppstår nye behov.
- Det hensyn til utarbeidelsen av en plan for arbeidet, oppleves det som nyttig å sette ned noen målsettinger og konkrete punkter for hvilken oppfølging koordinatoren skal bidra med, samtidig som dette løpende justeres underveis. Behov som oppstår underveis bør også tas tak i, selv om de ikke sto oppført i planen fra starten av. I tillegg må ikke planen som verktøy bli for styrende. Det ser ut til å være samtale rundt behovene og hjelpen til å strukturere hva som skal tas tak i, når og av hvem, som er nyttig, og ikke dokumentet i seg selv.
- Hverdagskoordinatorene har i alle familiene bistått med å koble på tjenester som familiene hadde behov for, i tillegg til de som allerede var inne i bildet.
- Materiellet som er utarbeidet om rettigheter ser ut til å være nyttig. Det bør imidlertid tas hensyn til at omsorgspersonene ikke nødvendigvis kan sette seg inn i materialet på egenhånd, men at hverdagskoordinator blir en viktig formidler av innholdet.
- I de fleste familiene har hverdagskoordinatoren hatt samarbeid med barnehage eller skole, og deltatt på møter med både barnehage/skole og andre tjenester. Det varierer i hvilken grad de har tatt rollen som en koordinator for å samordne tjenestene, eller om de mest har fungert som en støtteperson for omsorgspersonen i disse møtene.
- Alle koordinatorene har hatt denne rollen i tillegg til en annen jobb i kommunen, uten fast avsatt tid. De som har hatt en eller to familier å følge opp har opplevd dette som overkommelig. Det å ha så mye som 4 familier, ser ut til å kreve såpass mye at det bør defineres som en del av rollen og ikke legges på toppen. Dette kommer også til uttrykk gjennom at enkelte av familien opplever at deres koordinator ikke følger opp tett nok eller har hyppig nok kontakt.
- Både omsorgspersoner og hverdagskoordinator har bare i liten grad hatt nytte av hverdagslovene og rettighetssekken, som er utarbeidet som en del av tiltaket.
- Hverdagskoordinatorrollen har blitt utøvd ulikt på tvers av koordinatorene og skreddersydd til den enkelte families behov. Alle koordinatorene har imidlertid møtt på dilemmaer som vil være interessante å ta videre til fremtidig opplæring av nye hverdagskoordinatorene. Eksempel på dette er hva rollen innebærer, hvor tett på man bør være i kontakt med familiene, hvor langt man skal gå i å selv være samtalepart/terapeut, og utfordringer man kan komme opp i knyttet til samvær med voldsutøver.

5

Familiens
situasjon

pwc

Familiens situasjon

I dette kapittelet ser vi nærmere på familienes situasjon og hva deltakelsen i piloteringen av Stine Sofie Hverdagspakke har bidratt til for familiene. Mer konkret har vi gjennom evalueringen undersøkt følgende målsettinger:

- I hvilken grad opplever omsorgspersonene økt grad av mestring i rollen som omsorgsperson?
- Hvordan opplever omsorgspersonen sin egen situasjon, herunder trivsel og sosialt nettverk og arbeidssituasjon?
- Hvordan utvikler barnas situasjon seg?
- Ser deltakelse i Stine Sofie Hverdagspakke ut til å ha påvirket familienes situasjon til det bedre? Eller er det andre faktorer som ser ut til å ha større betydning?

Det har vært for få familier med i piloten til at vi kan si noe sikkert om virkninger av tiltaket på generell basis. Til tross for at det er et lite antall omsorgspersoner og barn med, har vi valgt å vise resultater for gruppen samlet på noen områder. Her vil vi understreke at resultatene er sårbare for påvirkning fra kun én enkeltperson, og vi kan derfor ikke trekke slutninger om utvikling for hele gruppen.

Alle familiene i piloten har besvart et spørreskjema tre ganger; ved oppstart, midtveis og ved pilotperiodens slutt. Vi har gjennom disse spørreskjemaene kartlagt sosioøkonomiske forhold, demografi, samt omsorgspersonenes og barnas utvikling i trivsel.

Omsorgspersonenes situasjon

Hverdagspakka som tiltak retter seg mot omsorgspersonene, gjennom at hverdagskoordinator fungerer som en støtteperson for omsorgspersonen, i tillegg til at hverdagskoordinator kan avdekke eventuelle behov for ytterligere støtte. Det at voldsutsatte barn har trygge omsorgspersoner er viktig for deres egen trivsel og utvikling (ICS-modellen).

Omsorgspersonenes trivsel

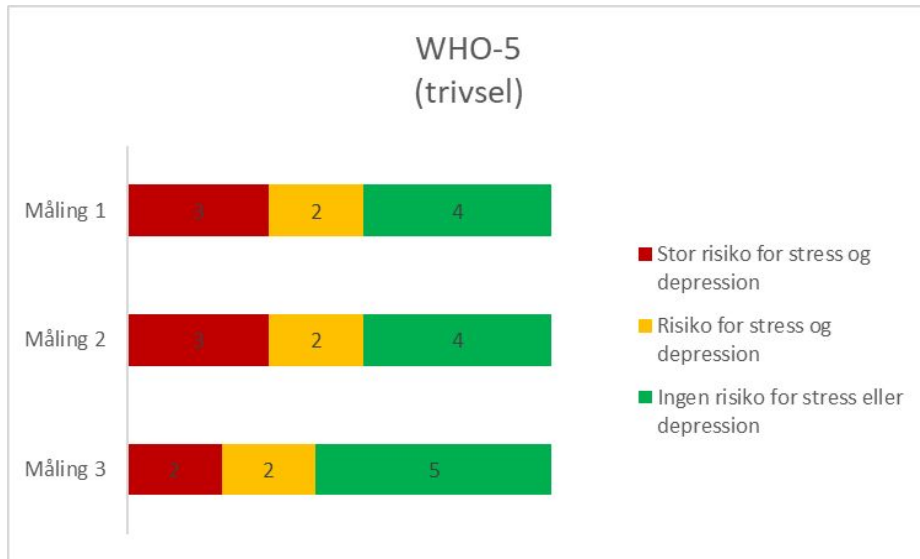
Vi har kartlagt omsorgspersonenes trivsel på to validerte måleinstrumenter:

- WHO-5, som måler risiko for stress og depresjon
- UCLA Loneliness scale, som måler ensomhet

Vi ønsket å kartlegge disse forholdene ettersom dette er forhold som vil påvirke omsorgspersonens overskudd i rollen. Det har ikke vært en målsetting med Hverdagspakka å gi behandling til omsorgspersoner med symptomer på stress, depresjon eller ensomhet. Vi anser det likevel som interessant å følge med på utviklingen i omsorgspersonens helse knyttet til disse områdene.

Av figuren på neste side fremkommer de ni omsorgspersonene som var med i piloten sine symptomer på stress og depresjon. Figuren viser utvikling fra pilotens oppstart, midtveis og slutfase.

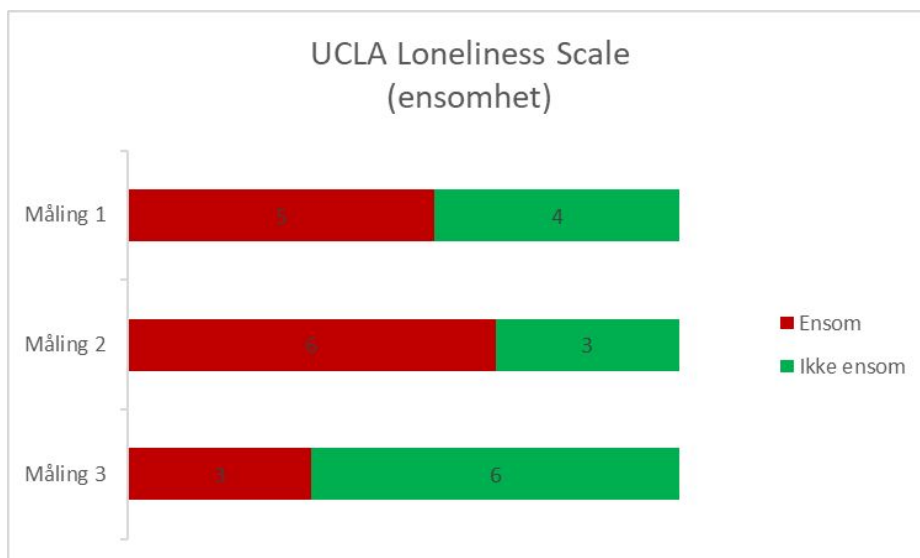
Familiens situasjon

Figur 3: Omsorgspersonenes score på WHO-5

Da omsorgspersonene ble med i Hverdagspakka hadde fem av de ni omsorgspersonene risiko for stress eller depresjon. Ved slutten av pilotperioden har fire personer risiko. For de ni omsorgspersonene som gruppe, viser scorene på WHO-5 en svak positiv utvikling i løpet av pilotperioden, fra en gjennomsnittlig score på 42,7 ved pilotens start til en gjennomsnittlig score på 48 ved pilotens slutt. Ser man på de individuelle scorene, er det tre omsorgspersoner som har "ingen risiko" ved pilotens start og slutt. Tre personer har beveget seg i positiv retning, noe som bekreftes gjennom intervjuene. To personer har beveget seg i dårligere retning. En person har stor risiko for stress og depresjon i alle tre målinger.

I figuren nedenfor fremkommer omsorgspersonenes scorer når det gjelder ensomhet.

Figur 4: Omsorgspersonenes ensomhet

Familiens situasjon

Fem av ni omsorgspersoner hadde en score på UCLA som tyder på at de var ensomme ved oppstarten av pilotperioden. Dette er redusert til tre av ni ved pilotens slutt. De tre som var ensomme ved pilotens slutt, var også blant de som var ensomme ved pilotens start. Tre av omsorgspersonene var ensomme ved måling 1, og har hatt en positiv utvikling til "ikke ensom" ved måling 2 eller 3, mens to av omsorgspersonene var "ikke ensom" ved alle tre målepunkter.

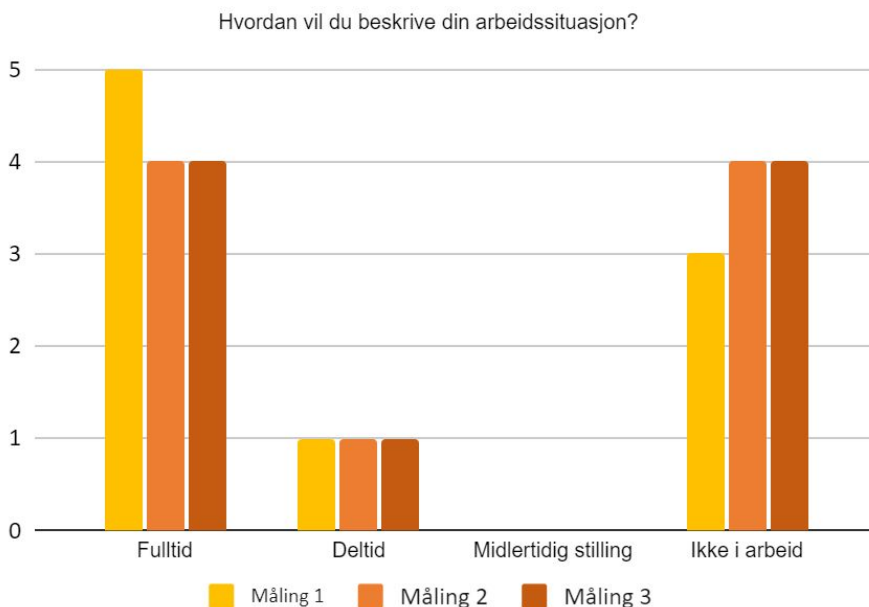
I noen av familiene har hverdagskoordinator bidratt til at omsorgspersonen har begynt å gå i samtaleterapi for å jobbe med egen psykisk helse og bearbeiding av det omsorgspersonen selv og familien som helhet har vært gjennom.

“ *Koordinatoren min fikk meg til å gå til psykologen en periode, så det har jeg gjort. Jeg hadde nok veldig godt av det, selv om jeg ikke forsto det selv. Når man står i det med begge føttene, så gjør man alt for ungene og for at de skal ha det bra, og så glemmer man seg selv.*

Omsorgsperson

Omsorgspersonenes arbeidssituasjon og økonomi

Omsorgspersonens arbeidssituasjon sier en del om omsorgspersonens fysiske og psykiske helse, og påvirker også familiens økonomiske situasjon. Som figuren nedenfor viser, står rundt halvparten av omsorgspersonene i arbeid, mens de resterende står utenfor arbeid. De som ikke er i arbeid har arbeidsavklaringspenger eller omsorgspermisjon.

Figur 5: Omsorgspersonenes arbeidssituasjon

Familiens situasjon

Ved pilotens start var fem av omsorgspersonene i fulltidsstilling, en arbeidet deltid, mens tre ikke var i arbeid. Dette har vært relativt stabilt gjennom pilotperioden, med unntak av én omsorgsperson som måtte slutte i sin jobb som følge av familiesituasjonen. Hun har fått bistand fra hverdagskoordinator som var med i møtet om avslutning av arbeidsforholdet. Her jobber hverdagskoordinator for å få omsorgspersonen inn i et utdanningsløp. Selv om Stine Sofie Hverdagspakke ikke er et arbeidstiltak, oppgir tre av omsorgspersonene som står i jobb at Hverdagspakka har bidratt sterkt til at de fortsatt står i jobb. De utdyper dette med at hverdagskoordinator har bistått med koordinering og kunnskap som har gjort at de har færre møter på dagtid og hjelper dem å holde tak i og følge opp ulike prosesser.

“ *Hadde det ikke vært for Stine Sofie Stiftelse og hverdagskoordinator, så hadde jeg vært utbrent.*

Omsorgsperson

Familiene er også ulikt økonomisk stilt. Tre familier har årlig brutto inntekt over 500 000 kroner og opplever at det er forholdsvis lett å få pengene til å strekke til i det daglige. Ellers har de seks andre familiene inntekt på mellom 200 000 - 500 000 og opplever at det er forholdsvis vanskelig å få pengene til å strekke til i det daglige. Dette sitatet illustrerer hvordan den økonomiske situasjonen oppleves, og anses for å være relativt representativt for gruppen samlet sett.

“ *Økonomien har jo vært så som så. Jeg får liksom ikke noen sjanse til å ta noen ferie med ungene. En prøver at ungene skal få oppleve ting og tang, men da må jeg sende dem med noen andre og være hjemme og jobbe selv. Så jeg savner at jeg kunne hatt litt mer fritid med ungene og opplevd noe hyggelig.*

Omsorgsperson

Det er ingen av familiene som har fått det bedre rent økonomisk gjennom å deltatt i Hverdagspakka. Vi har imidlertid gode grunner til å anta at Hverdagspakka har bidratt til at omsorgsperson har kunnet stå i jobb i 3 familier, og at det ville vært en vesentlig risiko for sykemelding og høyt fravær dersom familiene ikke hadde hatt den oppfølgingen som er gitt gjennom Hverdagspakka.

Omsorgspersonens opplevelse av mestring i rollen som omsorgsperson

Alle omsorgspersonene opplever at de har blitt styrket i rollen som omsorgsperson gjennom å ha deltatt i Hverdagspakka. Kontakten med hverdagskoordinator har styrket dem gjennom at de har fått en kontaktperson i hjelpeapparatet som forstår hva de går gjennom, og som gir dem opplevelsen av å bli sett, hørt og forstått.

“ *Jeg føler meg absolutt tryggere i rollen som omsorgsperson. At noen ser deg for de utfordringene du har og det ansvaret du tar. Det er jo ikke det at man skal skryte, men det å få anerkjennelse for hva en har gjort og det en står i, er viktig.*

Omsorgsperson

Familiens situasjon

“ *Det har vært veldig bra, til kjempestor hjelp. Både det praktiske - det er én ting, men også det at du har en person som kjenner til bakgrunnen i saken og som jeg kan snakke med. Det har vært veldig trygt.*

Omsorgsperson

“ *Helt klart så blir jeg styrket i rollen. Jeg har et helt annet overskudd nå enn jeg hadde.*

Omsorgsperson

Omsorgspersonene oppgir i all hovedsak også at de har fått økt kunnskap om rettigheter, enten gjennom “Hverdagslovene” eller gjennom dialog med hverdagskoordinator, og at dette har bidratt til en opplevelse av å stå sterkere med tanke på å søke om ulike former for tjenester. En omsorgsperson fortalte at hun har brukt “Hverdagslovene” aktivt for å se hva sitt barn hadde krav på når det gjaldt trivsel på skolen, og at dette hadde bidratt til positiv endring.

Barnas situasjon

I dette avsnittet ser vi nærmere på barnas situasjon og hvordan den har utviklet seg i løpet av pilotperioden.

Det har vært en målsetting at deltakelsen i Hverdagspakka skulle ha en positiv innvirkning på barnas trivsel, og særlig sosiale ferdigheter og trivsel på skolen.

Barnas trivsel

Barnas trivsel er målt ved bruk av måleinstrumentet SDQ. I tabellen på neste side fremkommer barnas scorer på SDQ ved oppstart av piloten (måling 1), midtveis (måling 2, etter ca 9 måneder), og mot slutten av pilotperioden (måling 3, etter ca 18 måneder). Scorene går fra 0 - 10. Lav score indikerer bedre trivsel på alle indikatorene med unntak av prososial atferd.

Tallene baserer seg på 17 barn som er primærsøkere, det vil si at de har blitt utsatt for vold, enten fysisk, psykisk eller har vært vitne til vold, eller vært utsatt for seksuelle overgrep. Søsken er ikke inkludert i den videre beskrivelsen. På overordnet nivå viser analysene at det er flere søsken som ligger innenfor normalområdet, sammenlignet med primærsøkerne. Det er likevel en del søsken som ligger utenfor normalområdet på alle subskalaene, mellom to og fem barn på hver skala.

Familiens situasjon

	Måling 1	Måling 2	Måling 3
Prososial atferd	4,6	5,1	4,8
Hyperaktivitet	5,4	4,3	3,6
Emosjonelle problemer	3,5	3,4	3,0
Atferdsproblemer	1,9	1,4	1,6
Problemer med venner	2,3	2,5	1,9

Tabell 3: SDQ score for primærsokere fordelt på subskalaer, samt utvikling fra måling 1 til måling 3

På alle subskalaene i SDQ er det en del barn som scorer i normalområdet og en del barn som scorer utenfor normalområdet. Noen scorer også i grenseland til å ligge utenfor normalområdet. På tre av skalaene ligger noe over halvparten av primærsokerne innenfor normalområdet. Dette gjelder hyperaktivitet, atferdsproblemer og problemer med venner. Når det gjelder skalaen emosjonelle problemer og prososial atferd ligger noe over halvparten utenfor normalområdet. Det er altså innenfor emosjonelle problemer og prososial atferd at flest av barna har utfordringer.

Problemer med venner

Når det gjelder spørsmålene om problemer med venner, viser gjennomsnittsscorene på denne skalaen en positiv utvikling fra 2,3 til 1,9. Dette kan indikere en svak positiv utvikling for gruppen som helhet. Gruppens score ved pilotens slutt anses å være innenfor normalområdet, slik scoringen av SDQ beregnes (0-2).

Dersom vi ser nærmere på de ulike barna som utgjør gruppen, ser vi et relativt stort sprik i utfordringsbildet på dette området. Ved første måling lå syv av de 18 primærsokerne utenfor normalområdet (med en score høyere enn 4), ett barn lå i grenseområdet, mens 9 primærsokere hadde scorer som lå innenfor normalområdet. Mot slutten av pilotperioden viser resultatene at 11 av barna hadde scorer innenfor normalområdet, mens fem hadde scorer under normalområdet.

“ Barna er mye tryggere. Eldstemann hadde ikke venner, nå har han en bestekompis som overnatter.

Omsorgsperson

Familiens situasjon

Atferdsproblemer

Når det gjelder atferdsproblemer, viser gjennomsnittsscorene også en positiv utvikling fra 1,9 til 1,6. Dette kan indikere en svak positiv utvikling for gruppen som helhet. Dette anses også for å være innenfor normalområdet hva gjelder atferdsproblemer.

Dersom vi ser nærmere på scorene for barna individuelt, scorete 11 av primærsøkerne innenfor normalområdet ved starten av piloten (0-2), mens fire scorete utenfor normalområdet (over 4) og 2 lå i grenseområdet. Dette bildet har vært relativt stabilt, men hvor 1 barn har beveget seg fra utenfor normalområdet til grenseområdet.

Emosjonelle problemer

Når det gjelder emosjonelle problemer, viser gjennomsnittsscorene på denne skalaen også en positiv utvikling fra 3,5 til 3,0. Dette kan indikere en svak positiv utvikling for gruppen som helhet.

De individuelle scorene viser relativt stor variasjon blant barna. Blant primærsøkerne hadde 8 av barna emosjonelle problemer som scorer utenfor normalområdet ved pilotens oppstart (over 5), 1 lå i grenseområdet, mens 8 lå innenfor normalområdet (0 - 3). Dette har utviklet seg i positiv retning ved pilotens slutt.

Hyperaktivitet

Når det gjelder hyperaktivitet, viser gjennomsnittsscorene også en positiv utvikling fra 5,4 til 3,6. Dette er innenfor normalområdet (0 - 5). Dette kan indikere en svak positiv utvikling for gruppen som helhet.

Ved pilotens start scoret 6 av primærsøkerne utenfor normalområdet på hyperaktivitet (over 7), mens ni scorete innenfor normalområdet og 2 lå i grenseområdet. Her har det vært en positiv utvikling i pilotperioden. Ved pilotens slutt lå 13 i normalområdet.

Prososial atferd

Prososial atferd er den subskalaen hvor flest av barna enten ligger utenfor normalområdet eller i grenseområdet. Gjennomsnittsscorene på denne skalaen var 4,6 ved pilotens start og 4,8 ved pilotens slutt, som indikerer en svak positiv utvikling. Dette er utenfor normalområdet (normalområdet er score over 6), og har vært relativt stabilt gjennom pilotperioden.

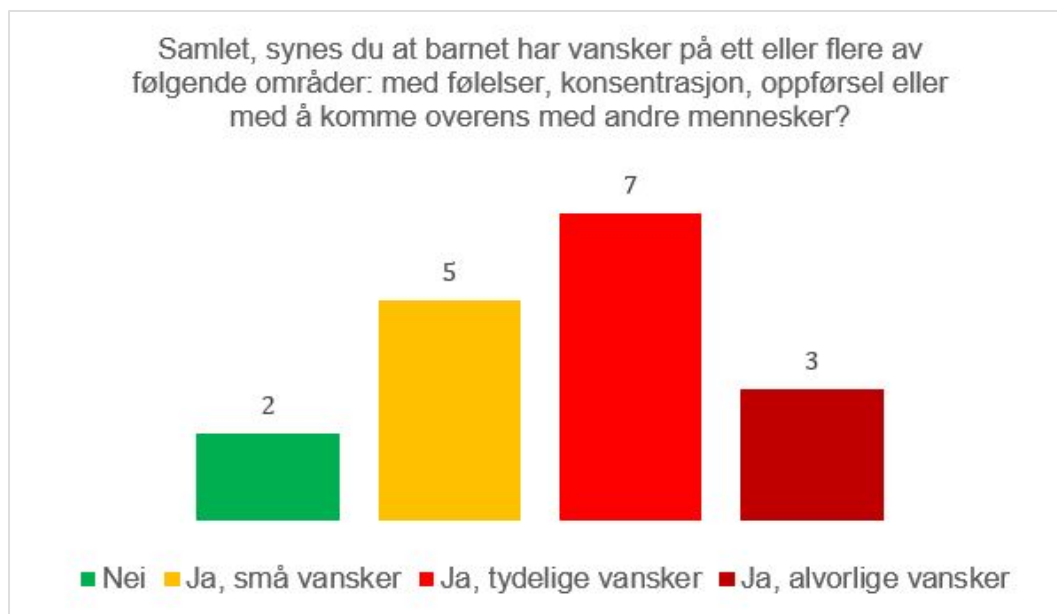
Dersom vi ser nærmere på det enkelte barns utvikling, finner vi flere eksempler på at noen barn har hatt en positiv utvikling på en eller flere subskalaer i løpet av pilotperioden, som indikerer økt trivsel, eller at det "går bedre" med barnet. Dette bekreftes også av omsorgspersonene i kvalitative intervjuer. Det er imidlertid også noen barn som får en score på SDQ som indikerer en forverring i trivsel i løpet av perioden, som langt på vei også bekreftes i intervjuene.

Familiens situasjon

Vansker

Omsorgspersonene fikk også spørsmål om barna har vansker på ett eller flere av følgende områder:

- med følelser
- konsentrasjon
- oppførsel
- å komme overens med andre mennesker.

Figur 6: Barnas vansker

For 10 av de 17 primærsøkerne har omsorgspersonen oppgitt at barnet har tydelige eller alvorlige vansker.

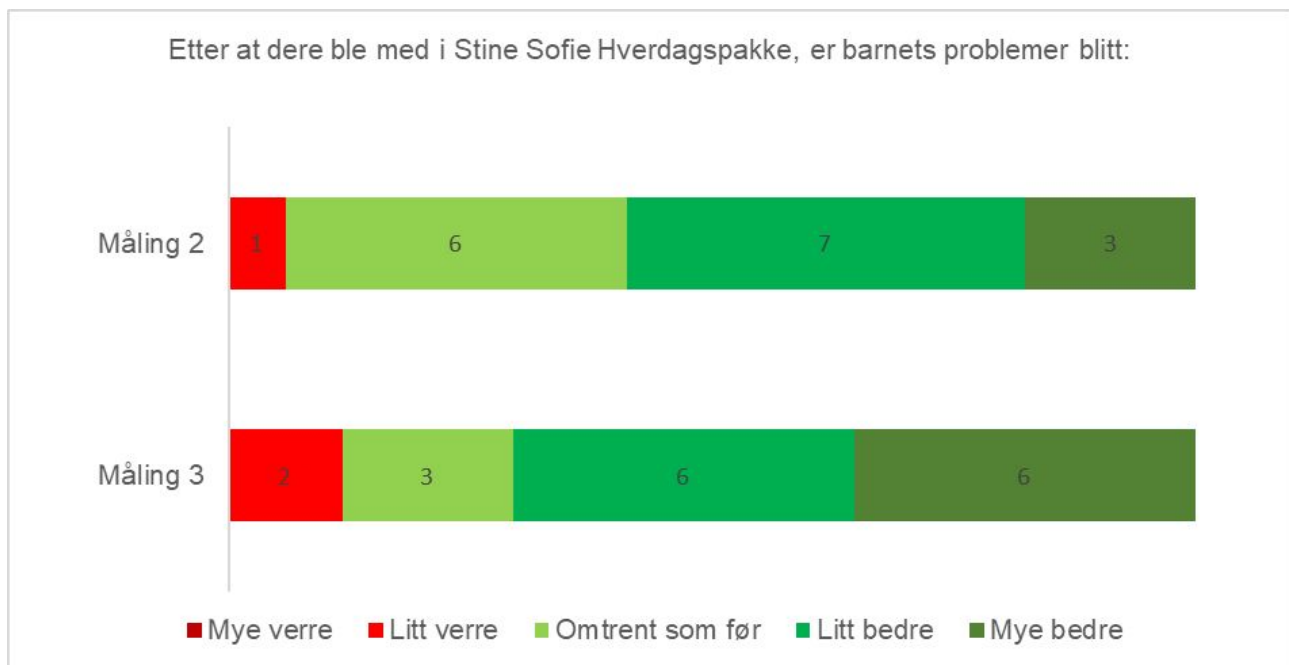
For de aller fleste har vanskene vært til stede i mer enn ett år, og de fleste svarer at barnet selv blir forstyrret eller plaget av vanskene (en god del eller mye). Omsorgspersonene svarer videre at både familieliv, vennskap, læring og lek/fritidsaktiviteter er områder som blir preget av vanskene.

Over halvparten sier at vanskene er en belastning for omsorgspersonen eller familien som helhet. Her kan det se ut til at det er færre som har tydelige vansker ved måling 3 enn ved måling 1 og 2, noe som indikerer at vanskene har blitt noe mindre. Dette samsvarer med gjennomsnittsscorene på de fem subskalaene i SDQ.

Familiens situasjon

For de aller fleste rapporteres det at søsken ikke virker like plaget av vanskene som primærsøkerne.

Vi har også spurt omsorgspersonene om vanskene har blitt bedre eller verre i den perioden de har vært med i Stine Sofie Hverdagspakke. Dette fremkommer av figuren nedenfor.

Figur 7: Utvikling i barnas problemer etter at familien ble med i Stine Sofie Hverdagspakke

Mot slutten av pilotperioden har omsorgspersonene vurdert at 12 av primærsøkerne har det "litt bedre" eller "mye bedre", mens tre har det "omtrent som før". Det er også to som har fått det litt verre.

“Utviklingen har vært veldig positiv det siste året, og særlig halvår, sett fra lærer, psykolog og helsesykepleier. Jeg tror det er fordi barna er mye tryggere på seg selv, og ikke er redde (sjelden). Den ene faktoren er tid - og den yngste fikk forholdsvis intensiv traumebehandling.

Omsorgsperson

For de barna som har lavest trivsel, ser vi at en fellesnevner er at de har samvær med voldsutøver eller er redde for å møte voldsutøver. Noen har blitt diagnostisert med nevropsykologiske diagnoser (ADHD, autisme etc).

Familiens situasjon

“ *Det eneste de gjør i de helgene han er med far, er å game. Siden han var 5 år har han fått spille et spill med 12 års grense. Det gjør det vanskelig med fritidsaktiviteter og at han ikke går sammen med andre på hans alder. I perioden uten samvær kunne vi gå i svømmehallen, og det fungerte. Men så begynte samværet igjen og det fikk konsekvenser for utviklingen.*

Omsorgsperson

I en familie har far anket en dom om besøksforbud, og fått medhold, noe som beskrives å medføre stor frykt hos barna.

“ *Jeg er veldig redd for pappa. Nå kan han jo gjøre som han vil på en måte. Det var en gang jeg var syk og hjemme fra skolen og min bror var også var hjemme. Da kom pappa bare inn i huset mens jeg var hjemme. Da ble jeg kjemperedd og løp ut til naboen. Abup skal prøve å gjøre meg mindre redd.*

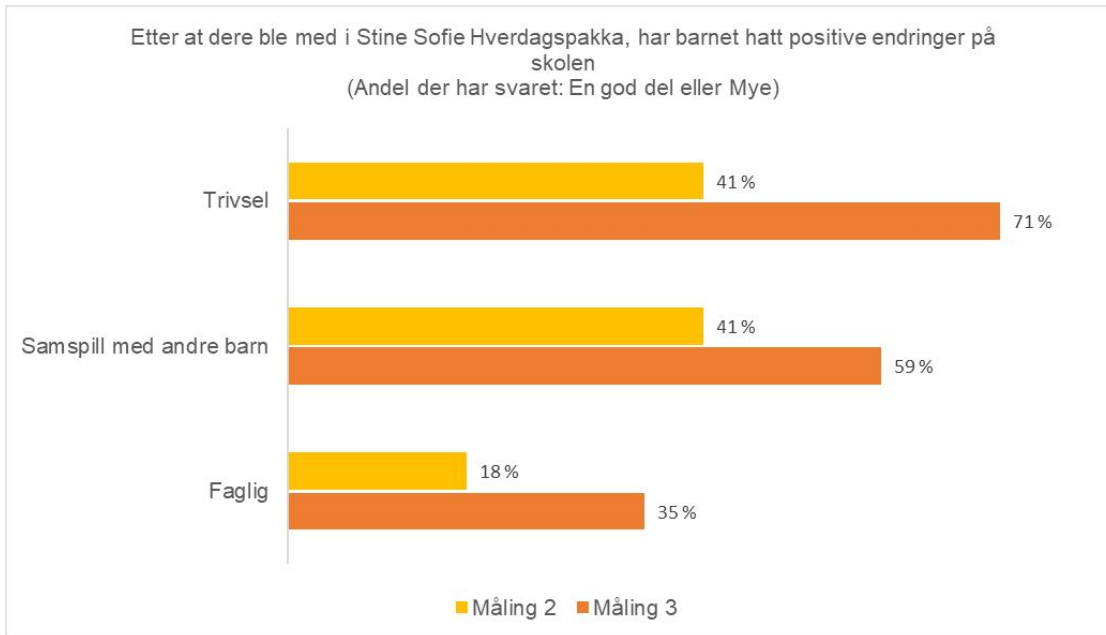
Barn

Hverdagspakka kan ha medvirket til bedring blant annet gjennom at flere hverdagskoordinatorer har koblet på samtalehjelp for primær søkerne. Flere omsorgspersoner nevner også i intervjuene at det ser ut til at det hjelper at tiden går og at barnet får avstand til hendelsen.

Barnets trivsel på skolen

Det var også en målsetting at barna skulle få økt trivsel på skolen, gjennom at de voksne på skolen har bedre forståelse for hva barnet har vært gjennom og hva det gjør med et barn å ha vært utsatt for vold, samt at de får eventuell spesialundervisning dersom de har behov for det. Figuren nedenfor viser omsorgspersonenes vurdering av hvorvidt barnet har hatt positive endringer på skolen etter å ha blitt med i Stine Sofie Hverdagspakke, målt midtveis og mot slutten av pilotperioden.

Familiens situasjon

Figur 8: Endringer i barnets trivsel på skolen

Som figuren viser, oppgir omsorgspersonene at en relativt stor andel av barna har hatt en positiv utvikling på skolen, både når det gjelder trivsel, samspill med andre barn og faglig. Blant primærsekerne har 71 % positive endringer i trivselen på skolen etter at de ble med i Stine Sofie Hverdagspakke, mens 59 % har fått bedre samspill med andre barn og 35 % har hatt positiv utvikling faglig sett.

Både for primærsekerne og for søsken ser den positive utviklingen ut til å ha økt mot slutten av pilotperioden sammenlignet med midtveis i pilotperioden. Det kan tyde på at utviklingen blir større over tid.

“ *Lærerne er veldig snille. De backer meg. Kontaktlæreren min vet hva jeg har opplevd. Jeg snakket med læreren noen få ganger i starten, men ikke nå lenger. Det var fint å snakke med henne.*

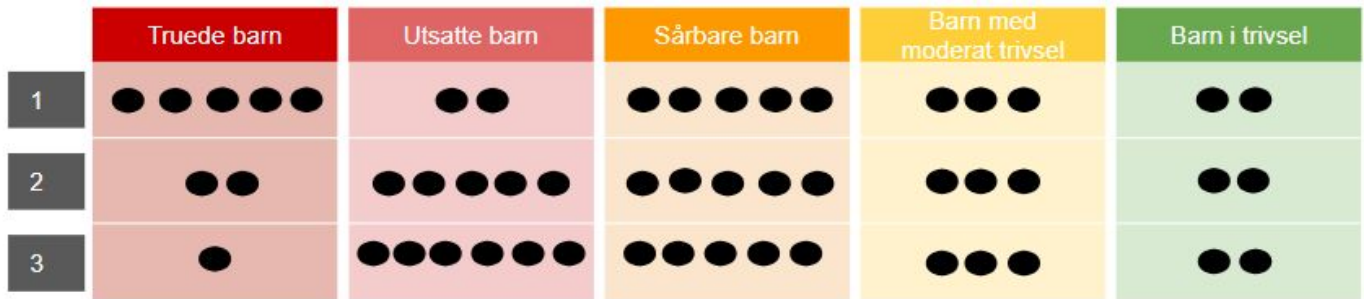
Barn

Utvikling i familiens situasjon

Som beskrevet under metodekapittelet, har vi forsøkt å gjøre en vurdering av familiens samlede situasjon, ut ifra en helhetsvurdering av barnets trivsel, målt ved SDQ, omsorgspersonens trivsel, supplert med informasjon gitt av omsorgspersonene i kvalitative intervjuer.

Figuren på neste side viser situasjonen til primærsekerne, og hvor mange primærsekerne som vi har plassert i hver av dem fem ulike situasjonene. Her fremkommer også utvikling fra måling 1, 2 og 3.

Familiens situasjon

Figur 9: Primær søkeres situasjon ved måling 1, 2 og 3

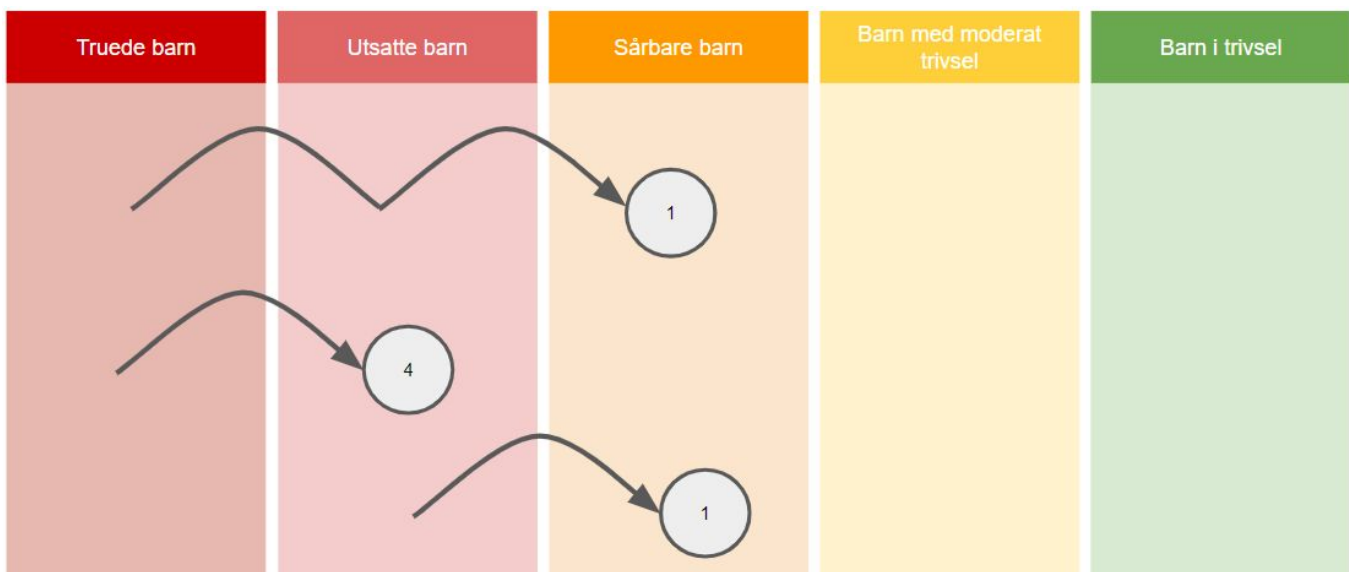
Som det fremkommer av figuren, har vi plassert primær søkerne i alle fem situasjonsbeskrivelsene. Barna har varierende grad av symptomtrykk og utfordringer, og det samme har omsorgspersonene.

Det er to av barna i utvalget som vi har vurdert at er barn i god trivsel. De scorer innenfor normalområdet på alle subskalaene på SDQ, og beskrives av omsorgspersonen til å ha det bra på skolen, ha venner, delta på fritidsaktiviteter og en stabil situasjon hjemme.

I den andre enden av skalaen er det også barn i utvalget som vi har plassert i den kategorien som i størst grad har en utfordrende situasjon, og som kan beskrives å være truede barn. Dette er barn som har store vansker, og som får utslag på alle subskalaene på SDQ, og hvor omsorgspersonene beskriver hvordan vanskene gir seg utslag i hverdagen, både hjemme og på skolen og i møte med venner.

Utvikling

Blant de 17 primær søkerne, har vi plassert 7 av barna i samme situasjonsbeskrivelse ved alle tre målingene. 2 av barna har vi vurdert at har hatt en negativ utvikling, og er plassert i én situasjon ned på skalaen. 2 av barna har samme situasjon ved måling 1 og 2, men endret i måling 2. De øvrige 6 barna har hatt en forbedring i sin situasjon.

Figur 10: Primær søkerer som har hatt en positiv utvikling i sin situasjon

Familiens situasjon

Eksempler fra tre familier

For å gi et dypere innblikk i familienes situasjoner, fremstilles tre ulike familiesituasjoner.

- I "Familie 1" beskrives en familie som har hatt en relativt god situasjon, men som har positiv utvikling i pilotperioden.
- I "Familie 2" beskrives en familie med flere barn, hvor det var store utfordringer i starten av pilotperioden, og hvor situasjonen har forbedret seg.
- I "Familie 3" beskrives en familie hvor barnet har hatt store utfordringer gjennom hele pilotperioden, og hvor dette er uendret.

Familie 1

Familien består av omsorgsperson og tre barn. Den yngste har vært utsatt for vold fra den andre forelderen. Omsorgspersonen har under pilotperioden vært arbeidsledig fordi det ble for krevende å være i jobb samtidig med å ivareta familiesituasjonen mens voldssaken pågikk. Det er noe tvil rundt hvorvidt de eldste barna har vært utsatt for vold, men alle har likevel negative erfaringer med voldsutøver. Da familien ble med i Stine Sofie Hverdagspakke strevde alle barna mye og omsorgspersonen slet selv. Familiekontakten var svært bekymret for de eldste barna som hadde mye skolefravær, begynte å drikke alkohol, ruse seg og tilbringe flere kvelder ute per uke. De beskrev en omsorgsperson som opplevdes som hadde kapitulert og trengte hjelp. Etter at familien ble med i Stine Sofie Hverdagspakke fikk familien en hverdagskoordinator. Omsorgspersonen utviklet en god og trygg relasjon til hverdagskoordinator. De hadde relativt hyppige møter, hvor hverdagskoordinatoren for det meste dro hjem til familien for å ha samtaler der. Hverdagskoordinatoren forsto hva familien strevde med og koblet på hjelpetilbud rundt familien. For eksempel satte hun omsorgspersonen i kontakt med psykolog for å få hjelp med egen psykisk helse. Hverdagskoordinator hjalp også omsorgspersonen til å komme i kontakt med kommunens familiesenter, og etter hvert med barneverntjenesten som kunne gi et mer intensivt veilednings- og samtaletilbud til omsorgspersonen og barnet som hadde vært utsatt for vold. Noe av det omsorgspersonen selv opplever at dette har bidratt til er økt forståelse for barnas behov for å snakke om det de har opplevd, mens vedkommende tidligere har trodd at det var best å ikke snakke om det.

“ Vi har snakket veldig mye om alt som har skjedd, vi har pratet hull i hodet på hverandre. Vi forstår hverandre veldig godt nå, vi har liksom funnet hverandre gjennom prat. Jeg var ikke flink til å prate med ungene før. Jeg har tenkt at det var best å ikke prate om det som hadde skjedd, fordi da kunne de glemme det, men jeg skjønner jo nå at det var feil. Så nå har jeg skjønnet at det er viktig å prate. Det er vi veldig glade for, nå har vi det veldig greit.

Omsorgsperson

Familiens situasjon

Mot pilotperiodens slutt forteller omsorgspersonen at det går veldig bra med familien og at barna har hatt en enorm positiv utvikling, særlig de to eldste. Den ene har begynt på skolen igjen etter å ha falt ut og opplever nå stor mestring. Han har gått til samtaler hos BUP, har mange venner, jobb ved siden av skolen og er mindre ute på kveldene. Det andre barnet er også mer stabil i skolegangen, har fått jobb, går på fritidsaktiviteter og har venner. Barnet som har vært utsatt for vold har fortsatt samvær med voldsutøver, og er preget av det i etterkant. Det påvirker hverdags situasjonen negativt i en periode etterpå, men rettsaken er avklart og voldsutøver fikk samvær annenhver helg til tross for at barnehagen har sendt bekymringsmelding om barnets atferd i etterkant av samvær. Hverdagskoordinator opplever at det er vanskelig å hjelpe med denne typen problemstillinger, ettersom det er utenfor koordinators myndighet og kontroll.

Familie 2

Familien består av to voksne og fem barn hvor den ene omsorgspersonen har tre barn fra før, den andre omsorgspersonen har ett barn fra tidligere og de har ett felles barn. Alle barna har store utfordringer med ulike diagnoser, psykisk helse og somatisk helse, men det er kun én som er primær søker. Primær søker har blitt utsatt for seksuelle overgrep fra sin biologiske mor og stefar. Biologisk mor har mistet foreldreretten og har heller ikke samvær med barnet. Den ene omsorgspersonen er i fullt arbeid, mens den andre ikke kan være i arbeid på grunn av egne helseutfordringer. Det at familien får så god støtte fra hverdagskoordinator oppgis som en av de største grunnene til at den ene omsorgspersonen kan ha full jobb. Familiekontakt på senteret vurderte at det var en tillitsfull relasjon mellom familiens medlemmer, samtidig som barna virket noe overlatt til seg selv. Barna beskrives å ha vansker både faglig og sosialt, og at de har utfordringer med å få tillit til andre mennesker.

Omsorgspersonene oppgir å være svært fornøyde med å ha fått en hverdagskoordinator og tror familien hadde "gått under" om de ikke hadde fått denne hjelpen. Hverdagskoordinator har fått svært god kontakt med både foreldre og barn og har bydd på seg selv for å skape en god relasjon. Hverdagskoordinator har også bidratt med å innhente informasjon, henvise til flere tjenester og bistå med utfylling og innsendelse av ulike søknader. De oppgir at hverdagskoordinator har vært med i møter med PPT, kommunen, lege, psykolog, NAV, skole, HABU osv. Omsorgsperson oppgir at hun selv føler at hun ikke greier å fremme sine egne eller barnas interesser og at hverdagskoordinator har vært en enorm styrke for å sikre hjelp til familien.

Barna har ulik utvikling i SDQ, med forverring på noen områder og forbedring på andre. Til tross for at alle fem barna fortsatt har store utfordringer, har hverdagskoordinator spilt en vesentlig rolle for familien. Hverdagskoordinator har bidratt til at et barn har fått en diagnose og dermed vedtak fra PPT, og traumebehandling til barnet som sliter etter overgrep. Hun har koblet på andre hjelpetjenester rundt familien, som avlastning, habiliteringstjeneste, psykolog til omsorgspersoner, samtalerapi ved familiesenteret og traumebehandling fra barneverntjenesten.

“ *Det har vært helt fantastisk! Vi har fått masse hjelp som vi ikke hadde fått utenom - i alle fall ikke uten å måtte jobbe skikkelig hardt for å få tak i det.* ”

Omsorgsperson

Familiens situasjon

Familie 3

Familien består av omsorgsperson og ett barn. Barnet har vært utsatt for vold fra sin biologiske far. Barnet har samvær med far. Hyppigheten og formen på samværet har variert, men mot slutten av pilotperioden er barnet hos far annen hver helg.

Barnet ligger utenfor normalområdet på alle skalaene i SDQ, og har hatt samme score ved alle tre målinger. Barnet har problemer med venner. På skolen har h*n venner å leke med, men får veldig sjeldent være med hjem. Omsorgspersonen antar at det vil bli for mye for andre foreldre å ha barnet på besøk. Barnet har også atferdsproblemer; kaster ting, slår, sparker og løper av gårde. Det er også mye banning og han sier mange stygge ting. Barnet har forsøkt å delta på to ulike fritidsaktiviteter, men har måttet slutte på begge deler på grunn av atferdsproblemene. Omsorgspersonen beskriver at dette forverres etter samværet. Skolen har sendt ny bekymringsmelding til barnevernet for å få en ny vurdering av samværsordningen.

Barnet har vedtak om spesialundervisning. Han har tidligere gått i behandling i BUP. Saken er nå avsluttet fordi barnet var for gammelt til å følges opp av sped- og småbarnsteamet. Han må få ny henvisning, og det får han ikke fordi faren har foreldreansvar og nekter. Barnet har hatt samtaler med helsesykepleier og litt med en ansatt ved skolen som har bakgrunn som barnevernspedagog.

Omsorgspersonen selv er utenfor arbeidslivet for tiden, og mottar arbeidsavklaringspenger. Det skjer ofte uforutsette ting med barnet på dagtid, som gjør at omsorgspersonen ikke ser muligheten for å ha en jobb.

“ *Jeg opplever at det er stabilt vanskelig så lenge det er samvær.*
Omsorgsperson

I denne familien har ikke familiens situasjon endret seg i positiv retning etter at familien ble med i Stine Sofie Hverdagspakke. Hovedgrunnen til dette er samværsavtalen med den andre forelderens. Omsorgspersonen opplever imidlertid at støtten som familien har fått gjennom Hverdagspakka har vært god, men at det har vært begrenset hvor mye koordinator har kunnet påvirke.

Familiens situasjon

Hverdagspakkas betydning

Det er vanskelig å si noe om hvilken rolle deltakelse i Stine Sofie Hverdagspakke har hatt for utviklingen i familiens situasjon i løpet av pilotperioden. Evalueringen har heller ikke hatt et metodisk design som gir oss mulighet til å forklare kausalitet. De kvalitative dybdeintervjuene med omsorgspersonene har imidlertid gitt verdifull innsikt som kan utdype og forklare resultatene fra spørreundersøkelsen. Flere av omsorgspersonene hadde en klar oppfatning av deltakelsen i Stine Sofie Hverdagspakke har bidratt til at familiens situasjon har forbedret seg.

“ *Det finnes ikke ord for hvor viktig hverdagskoordinator har vært for oss. Hun har vært alfa omega. Hun har hjulpet oss til et helt annet stadie.*

Omsorgsperson

“ *Det er selvsagt slik at ting går seg til, men jeg tror at det å være med i Hverdagspakka har bidratt positivt.*

Omsorgsperson

“ *Alt er annerledes nå. Hverdagskoordinator har tatt oss med på en reise, og vi har kommet ekstremt mye lengre enn vi hadde greid alene.*

Omsorgsperson

Omsorgspersonene trekker frem ulike faktorer som har medvirket til at de har fått det bedre. Flere trekker frem verdien av at de har en kontaktperson inn i tjenesteapparatet, som kjenner deres historie og situasjon.

“ *Den største verdien med å ha en hverdagskoordinator er all tiden det sparer. Hvis jeg skal henvende meg et sted nå, så har jeg et navn og telefonnummer. I begynnelsen ble jeg veldig oppgitt over hvor umulig alt virket. Det som er veldig frustrerende er at man ikke får tak i tiltaksapparatet, men det klarer hverdagskoordinator. Jeg trenger ikke tenke på det en gang. Det ville tatt 3-4 timer hver dag om jeg skulle gjort det selv, det er en heltidsjobb.*

Omsorgsperson

Hverdagskoordinator kan være en støtte for omsorgspersonen ved å bidra med relasjonell og emosjonell støtte /samtalepartner, men også en ressurs som kan bidra til at både omsorgsperson og barna får støtte på områder i livet som de har behov for for å få det bedre. Flere trekker også frem at de har fått uvurderlig bistand inn i tverrfaglige møter.

“ *Så bare det å få noen til å være med i møter og ikke føle seg alene, det har vært veldig godt.*

Omsorgsperson

Familiens situasjon

Flere trekker også frem koordinatorens arbeidsform, og setter særlig stor pris på fleksibilitet med tanke på tid og sted for møter og samtaler.

“ *Den fleksibiliteten med at koordinator kan komme til oss, at vi slipper å måtte lage avtaler som vi skal forholde seg til og møte opp en plass. Hun tilbyr å gå en tur, skal vi gå på skolen eller finne på noe annet. Det er en utrolig fin form å bli fulgt opp på.*

Omsorgsperson

Et par omsorgspersoner har imidlertid nevnt at de skulle ønske at de hadde fått tilbudet om hverdagskoordinator tidligere, gjerne kort tid etter voldshendelsen. Flere av omsorgspersonene har beskrevet at de opplevde situasjonen som svært kaotisk i den fasen hvor det gjerne pågår en rettssak mot voldsutøver, barnerettssak knyttet til samvær, store psykiske belastninger for omsorgsperson knyttet til det familien har vært gjennom.

“ *Jeg skulle kanskje heller blitt med for noen år siden, for da hadde jeg nok trengt det mer. Vi fikk jo tilbudet å reise ned til Stine Sofie Senteret for noen år siden, men da var jeg så sliten og det var så nært etter bruddet. Men jeg kunne nok trengt det mer også da. Da kunne koordinatoren hjulpet å rydde opp. Jeg hadde nok hatt behov for mer hjelp. Det er nok i den ordentlige krisesituasjonen at behovet hadde vært aller størst.*

Omsorgsperson

“ *Helt i begynnelsen, etter overgrepene, så sa jeg at kanskje jeg bare skal slutte i jobben min og bli en koordinator. Så behovet er der.*

Omsorgsperson

Ved pilotens slutt oppga samtlige omsorgspersoner at de vil anbefale Stine Sofie Hverdagspakke til andre familier, og at tiltaket bør videreføres.

Avslutning av hverdagspakka i pilotkommunene

Det er noe usikkerhet knyttet til pilotperiodens avslutning når det gjelder hvor lenge disse familiene skal ha sin hverdagskoordinator. De fleste familiene har ved intervju tre langt mindre hyppig kontakt med sin hverdagskoordinator, noe som tyder på at oppfølgingsbehovet har blitt mindre. Samtidig er det flere som gir uttrykk for at de ser behov for å ha sin koordinator lengre enn den 18 måneders perioden som piloten i utgangspunktet varte.

Familiens situasjon

I intervju med lederne i de fire pilotkommunene, fremkommer det enighet om at Stine Sofie Hverdagspakka er et bærekraftig tiltak. Alle ser på prosjektet som et større utviklingsarbeid som vil gå utover pilotperioden, og skal fortsette som en måte å følge opp voldsutsatte familier på fremover. Flere vektlegger at det må tilpasses den enkelte kommune.

“ *Vi må nok bli enda flinkere til å markedsføre det, og kommunisere ut at det finnes faktisk et system som er klart til å bistå deg. Det blir veldig viktig at vi rigger Hverdagspakka lokalt, sånn at den må kunne utløses uten at man må være i prosjekt med Stine Sofies Stiftelse.*

Kommunalsjef

Utfordringene som pekes på i det videre er kapasitet og ressurser til videre drift av Hverdagspakka. En utfordring som trekkes frem er at kommunene har ulik kompetanse og ressurstilgang, og at organisasjonene er bygd opp forskjellig med forskjellige satsingsområder. De må også se denne gruppen familier opp mot andre familier som har behov for bistand.

“ *Det er mange grupper hvor det er behov for ekstra hjelp, som kommer til kommunen med behov for oppfølging.*

Kommunalsjef

Flere trekker frem at de jobber med hvordan det kan gå fra å være et prosjekt til å bli en del av den ordinære tjenesten. Alle kommunene jobber med å se rollen som hverdagskoordinator i sammenheng med andre koordinatorroller i kommunen, som barnekoordinator, koordinator for individuell plan og stafettholderrollen i BTI.

6

Samlede vurderinger og anbefalinger

pwc

Samlede vurderinger og anbefalinger

I dette kapittelet samler vi funnene fra de foregående kapitlene, og fremhever hovedfunnene fra evalueringen. Vi gir også våre vurderinger av behovet for justeringer i Hverdagspakka, samt suksessfaktorer for fremtidig implementering.

Samlede vurderinger

Etter PwCs vurdering, viser piloteringen av Stine Sofie Hverdagspakke at det er et klart behov for å gi voldsutsatte familier oppfølging slik som det legges opp til i dette tiltaket. Samtlige av familiene som deltok i piloten opplever at det har vært positivt å være med i piloten. De vektlegger særlig betydningen av å få en hverdagskoordinator, og flere går langt i å si at det har vært til uvurdelig hjelp i hverdagen. Samtlige vil også anbefale tiltaket til andre familier i lignende situasjon og har vært positive til å bidra til utviklingen av tiltaket gjennom pilotperioden.

For familiene startet Stine Sofie Hverdagspakke med et opphold på Stine Sofie Senteret. Alle hadde positive opplevelser fra denne uken. Det å ha mer fokus på familienes hverdag, opplevdes naturlig for familiekontaktene på senteret. Overgangen fra senteret til oppfølgingen som hverdagskoordinatorene skulle gi familien i etterkant, ble også opplevd som god, og overføringsmøtene bidro til god informasjonsoverføring.

Når det gjelder Stine Sofie Hverdagspakke som "pakke", viser piloteringen tydelig at det er koordinatorfunksjonen som ser ut til å gi størst verdi for familiene. Hverdagslovene som er ment å gi voldsutsatte familier kunnskap om deres rettigheter, oppleves også som nyttig. Piloten har imidlertid vist at man ikke kan regne med at omsorgspersonene selv vil tilegne seg informasjonen på egenhånd, og at koordinatoren har en viktig rolle i å snakke gjennom innholdet sammen med omsorgspersonen. Når det gjelder informasjonsmateriellet som er utarbeidet til tjenesteapparatet, er det delte meninger om dette blant koordinatorene, og det er behov for å vurdere revidering av innhold samt hvorvidt hverdagskoordinatorene er riktig ledd i distribusjonen av innholdet.

Hverdagsplanen som ble utviklet for Hverdagspakka har i liten grad blitt brukt som verktøy. Resultatene tyder likevel på at det vil være nyttig at arbeidet er formalisert i en form for plan. Her har imidlertid kommunene gjerne tilgang på andre typer planer som også har til formål å sikre helhetlige og koordinerte tjenester, som stafettlogg i BTI og individuell plan. For videre implementering av Hverdagspakka vurderer vi at det bør finnes en plan som koordinatorene kan bruke, men at kommunene selv må kunne velge hvorvidt de ønsker å ta i bruk dette plandokumentet eller bruke andre som kommunen allerede har tilgang på.

Piloten viser også at det har vært nyttig for de som har rollen som koordinator å hospitere på Stine Sofie Senteret, og å få kompetanseheving om vold- og overgrep mot barn. Det oppleves som nyttig å ha fagsamlinger og etablere nettverk mellom koordinatorene, men med ulike forventninger blant koordinatorene til innholdet. Piloten viser at det er potensiale for å ha et mer inngående faglig innhold, og mer praktiske eksempler og dilemmatrening, for at opplæringen skal ha mest mulig nytteverdi for utøvelsen av rollen.

Samlede vurderinger og anbefalinger

Overordnet viser evalueringen av piloten at volds- og overgrepssutsatte barn og deres familier i aller høyeste grad er i målgruppen som har behov for en koordinator. I et samfunnsøkonomisk perspektiv vil det være rimelig å anta at det å tilby voldsutsatte familier en koordinator i en periode, vil være en innsats som vil kunne være besparende på lang sikt. Tidligere forskning har pekt på at det er store samfunnsmessige kostnader knyttet til vold og overgrep, og en stor andel av dette dreier seg om produktivitetstap.

Suksesskriterier for koordinatorfunksjonen

Basert på evalueringen av piloteringen av hverdagspakka, vil vi fremheve følgende suksesskriterier for utøvelsen av koordinatorrollen.

- Voldsutsatte familier bør få en koordinator kort tid etter at “krisen” oppsto
- Koordinator bør legge vekt på å bygge en relasjon og å se helhetlig på familiens situasjon
- Det bør være kontinuitet i oppfølgingen over tid
- Hverdagskoordinator bør ha avsatt tid til utøvelse av rollen

Voldsutsatte familier bør få en koordinator kort tid etter at “krisen” oppsto

Flere av omsorgspersonene har satt ord på at de har gått gjennom en fase som opplevdes relativt kaotisk og uoversiktlig. Hver situasjon er ulik, men for de fleste har dette dreid seg om en fase hvor volds- eller overgrepsepisoden skjedde eller ble kjent, det ble tatt ut skilsmisse og anmeldelse til politiet. Det varierer mellom pilotfamiliene hvor tett opp til denne krisen de ble med i Stine Sofie Hverdagspakke. For noen skjedde det relativt kort tid etter, mens for andre var det opptil to år siden de opplevde denne krisefasen. En fellesnevner for familiene er at det er i denne kaotiske fasen at behovet for en koordinator er aller størst, og hvor de har en rekke ulike problemstillinger som må håndteres samtidig, i dialog med ulike instanser i tjenesteapparatet.

Samlede vurderinger og anbefalinger

Koordinator bør legge vekt på å bygge en relasjon og å se helhetlig på familiens situasjon

Intervjuene med omsorgspersonene har understreket viktigheten av at koordinatoren legger stor vekt på å bygge en tillitsfull relasjon til omsorgspersonen og sette seg godt inn i familiens samlede situasjon. Det ser ikke ut til å være avgjørende at koordinatoren bygger en like god relasjon til barna, men at barnas situasjon vil påvirkes positivt gjennom at omsorgspersonen opplever å få støtte.

Koordinatoren bør få oversikt over hvilke utfordringer familien har, hvilke tjenester/instanser som er inne i bildet fra før, og eventuelt hvilke ytterligere behov for hjelpetjenester familien har. Det bør være fokus på familien som helhet i dette arbeidet. Koordinatoren bør støtte familien til å få søkt om tjenester som kan avhjelpe dem på kort og lang sikt. Derfor er det viktig at koordinatoren har god kjennskap til hvilke rettigheter familien har og til det lokale tjenesteapparatet og hvilke tilbud som finnes.

Koordinatoren bør primært ha i oppgave å kartlegge behov, koble på tjenester som familien har rett til og bidra til at tjenestene er godt koordinerte slik at hjelpen familien får er helhetlig. Koordinatoren bør også kunne fungere som en fortrolig samtalepartner, men ikke gå for langt i retning av å bli en terapeut. Koordinatoren bør være oppmerksom på dette, og vurdere hvorvidt barn eller omsorgsperson kan ha behov for samtaleterapi gjennom enten kommunens psykisk helsetilbud eller i spesialisthelsetjenesten.

Det bør være kontinuitet i oppfølgingen over tid

I enkelte av pilotfamiliene sitter omsorgspersonene igjen med en opplevelse mot slutten av pilotperioden om at de ikke har hatt så mye kontakt med hverdagskoordinator og at de ikke helt har visst hvilken oppfølging de kunne forvente. Dette er gjerne omsorgspersoner som i starten ikke har gitt uttrykk for at de har så stort behov for hjelp. Et viktig læringspunkt fra disse familiene er at det likevel er nyttig å ha en fast struktur for samtaler/oppfølgingspunkter mellom koordinator og omsorgsperson. Situasjonen og behovene i familiene kan svinge veldig, og det er trygt å ha en som kjenner familien godt og som en kan ta opp utfordringer med.

Det bør også være en form for struktur i arbeidet. Det kan være nyttig å sette opp en oversikt over hva familien ønsker å få til fremover, og hvilken rolle koordinatoren skal ha i dette, men det er ikke avgjørende at all hjelp tar utgangspunkt i planen på en veldig strukturert måte. Planen kan være et godt verktøy, men er ikke nødvendig for opplevelsen av å ha fått hjelp.

Hverdagskoordinator bør ha avsatt tid til utøvelse av rollen

Ingen av de seks hverdagskoordinatorene som deltok i piloten hadde avsatt en bestemt prosent av sin stilling til utøvelse av rollen. Det var heller ikke sagt noe fra prosjektets side om hvilket omfang koordinatorene kunne forvente, ettersom det var noe av det piloten ville gi kunnskap om. Basert på erfaringene i piloten mener PwC at hverdagskoordinatorene bør ha avsatt en viss andel av sin stillingsprosent til å ivareta rollen. Dersom man skal fungere som koordinator i tillegg til en ordinær stilling, vil det kunne gå ut over muligheten til å følge opp den enkelte familie på en så god måte som behovet tilsier. Oppfølgingsbehovet vil svinge, og derfor vil man også måtte forvente at tidsbruken vil variere fra uke til uke og måned til måned. Piloteringen tyder på at omkring 4 - 5 timer i uken vil være tilstrekkelig, noe som utgjør ca 10 % av en fulltidsstilling.

Samlede vurderinger og anbefalinger

Anbefalinger for videreutvikling av tiltaket

PwC anser som nevnt at mange voldsutsatte familier vil ha behov for en koordinator. I dette avsnittet gir vi våre betraktninger rundt hvordan tiltaket kan utvikles videre og hvilke roller Stine Sofies Stiftelse kan ta.

Se i sammenheng med andre koordinatorroller

Underveis i perioden hvor Stine Sofie Hverdagspakka har blitt utviklet og pilotert, har det blitt innført en rett til barnekoordinator, med virkning fra 1.8.2022. Her oppgis barn som har vært utsatt for vold eller overgrep som en del av målgruppen, noe som innebærer at kommunene har en plikt til å tilby barnekoordinator til denne målgruppen. Vår anbefaling er derfor at kommunene innlemmer volds- og overgrepsutsatte barn i målgruppen for barnekoordinator, fremfor å ha en egen ordning med hverdagskoordinator for denne målgruppen.

Vi håper at denne piloten kan bidra med kunnskap til hvordan koordinatorrollen kan utøves på en god måte. Det finnes også andre piloter, slik som satsingen Nye Mønstre, hvor målgruppen er lavinntektsfamilier. Modellen innebærer at familiene får en familiekoordinator. Selv om målgruppen for ordningen er lavinntektsfamilier, synes arbeidsformen og resultatene fra piloten å peke på flere fellestrekk. I Nye Mønstre vektlegges viktigheten av at koordinatoren setter seg inn i familiens helhetlige situasjon og betydningen av relasjonelt samarbeid, noe som denne evalueringen av piloteringen av Stine Sofie Hverdagspakke også understøtter.

Dersom dette skal bli en varig løsning i kommunene, mener vi at det vil være hensiktsmessig å ha en mer bevisst, strategisk tilnærming til hvordan koordinatorrollen organiseres. Slik vi ser det, er det to hovedtilnærminger: Kommunene kan enten ha profesjonelle koordinatører, som fungerer som koordinatører for flere familier. Eller de kan la ansatte som har andre tjenesteutøvende stillinger også ivareta rollen som koordinator.

Erfaringene fra piloten har vist at for flere av familiene, var behovet for en koordinator tilstede før familien var på opphold på senteret. Familiene bør derfor få informasjon om muligheten for å få en koordinator på et tidligere tidspunkt. Dersom familien skal søkes inn til opphold på Stine Sofie Senteret, kan dette allerede inngå som en del av søknadsprosessen og utarbeidelsen av følgeskrivet. I de tilfellene hvor familiene får innvilget en koordinator, kan denne med fordel møte familien allerede før familien skal på opphold på senteret.

Samlede vurderinger og anbefalinger

Stine Sofies Stiftelse sin rolle

Kommunen har ansvar for å sikre at utsatte barn, unge og familier får helhetlige og koordinerte tjenester, og retten til en barnekoordinator er lovfestet og gjeldende fra 1.8.2022. Piloteringen av Stine Sofie Hverdagspakke har bidratt til å få frem kunnskap om hvordan denne rollen kan utøves på en god måte, for barn som har vært utsatt for vold eller overgrep. I piloten var utgangspunktet for at familiene skulle få en hverdagskoordinator, at de søkte seg inn til opphold på Stine Sofie Senteret. Erfaringene fra noen av familiene understreker imidlertid at behovet for en koordinator er tilstede, uavhengig av tidspunktet for familiens opphold på senteret. Som beskrevet, ser behovet for en koordinator ut til å være størst når krisen nylig har oppstått. For mange vil ikke dette være sammenfallende med at familien søker seg inn på Stine Sofie Senteret, og det bør derfor ses på en mulighet for voldsutsatte familier til å få en koordinator uavhengig av opphold på senteret. For andre vil det være kjærkomment å delta på mestringsopphold på Stine Sofie Senteret kort tid etter at krisen har oppstått. Uavhengig av oppholdet på senteret, mener vi at evalueringen understreker viktigheten av at kommunene prioriterer koordinatorfunksjonen for disse familiene.

Piloten har vist at hverdagskoordinatorerne har satt pris på å få opplæring i rollen. Vi mener at det vil gi stor verdi dersom Stine Sofies Stiftelse tar en rolle som kompetansemiljø med spisskompetanse på vold og overgrep mot barn, som gir opplæring til koordinatorene i kommunene som følger opp voldsutsatte familier. Stiftelsen besitter en fagkompetanse og erfaring på området som få kommuner vil ha tilgang på, og en kompetanseheving av koordinatorene vil etter vår vurdering gi stor verdi. Basert på erfaringene fra piloten bør opplæringen inneholde kunnskap om:

- Hva det kan gjøre med et barn og omsorgsperson(er) å ha vært utsatt for vold og/eller overgrep, samt vanlige psykologiske og atferdsmessige reaksjonsmønstre. Det bør tas utgangspunkt i at de som har rollene som koordinatorene har grunnleggende fagkunnskaper, og kunnskapen som formidles kan derfor være dybdekunnskap.
- Hvordan bygge tillit og komme i posisjon til å hjelpe når både omsorgsperson og barn har vansker med å stole på andre
- Hvor langt man skal gå i å selv være samtalepartner, versus når det er behov for en terapeut
- Hvordan samvær med voldsutøver kan påvirke barnet og familien, og hvordan man som koordinator forholder seg til dette

I tillegg til å få kompetanseheving i utøvelsen av koordinatorrollen overfor volds- og overgrepsutsatte familier, vil koordinatorene også kunne bidra til å sikre en god overgang fra opphold på senteret til hverdagen og oppfølgingen som gis av det kommunale tjenesteapparatet. Hospitering på senteret bør derfor inngå som en del av opplæringen for alle koordinatorene.

Videre forskning

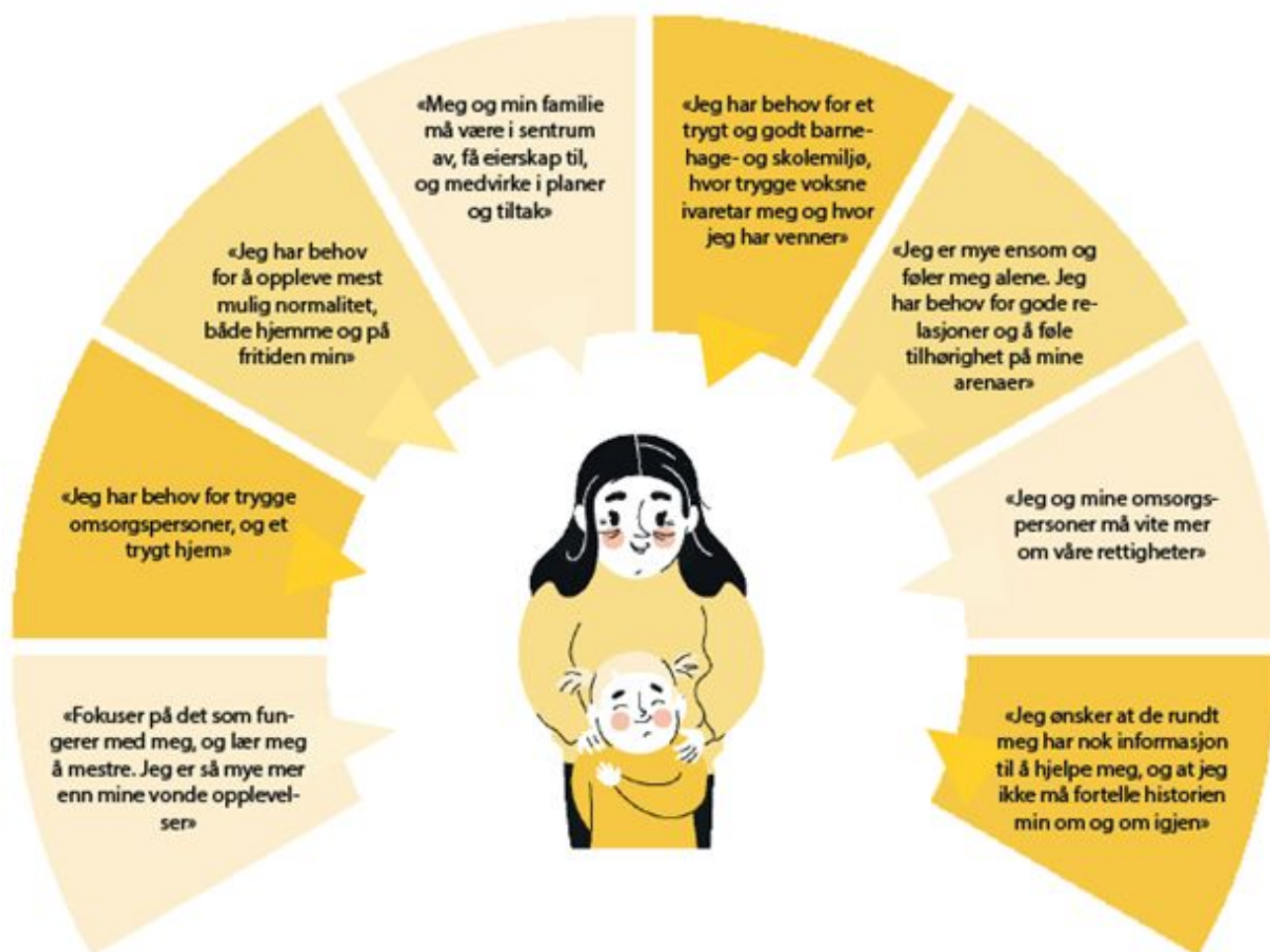
Som en del av piloten har vi fulgt med på familienes situasjon, og hvordan den utviklet seg gjennom pilotperioden. Utvalget er imidlertid for begrenset til å kunne si noe generelt om hvorvidt tiltaket ser ut til å bidra til at familiene får det bedre. Dersom denne måten å følge opp familiene på videreføres og spres til et større antall familier, vil det gi en interessant mulighet for Stine Sofies Stiftelse til å gjøre mer solid forskning på effekter av tiltaket.

Appendix

- Innsikter fra innsiktsfasen
- Scoringsverdier for WHO-5
- Scoringsverdier for UCLA Loneliness Scale
- Scoringsverdier for SDQ

Innsikter fra innsiktsfasen

Illustrasjon over innsiktene som ligger til grunn for utviklingen av tiltaket.

Scoringsverdier for WHO-5

Score på WHO-5	Kategori
0 - 28	Stor risiko for stress og depresjon
29 - 50	Risiko for stress og depresjon
51 - 100	Ingen risiko for stress eller depresjon

Scoringsverdier for UCLA Loneliness scale

Score på UCLA	Kategori
3 - 6	Ikke ensom
7 - 12	Ensom

Scoringsverdier for SDQ

	Normalområdet	Grenseområdet	Utenfor normalområdet
Samlet score	0 - 13	14 - 16	17 - 40
Emosjonelle problemer	0 - 3	4	5 - 10
Atferdsproblemer	0 - 2	3	4 - 10
Hyperaktivitet	0 - 5	6	7 - 10
Problemer med venner	0 - 2	3	4 - 10
Prososial atferd	6 - 10	5	0 - 4
Impact score	0	1	2 - 10

Disclaimer

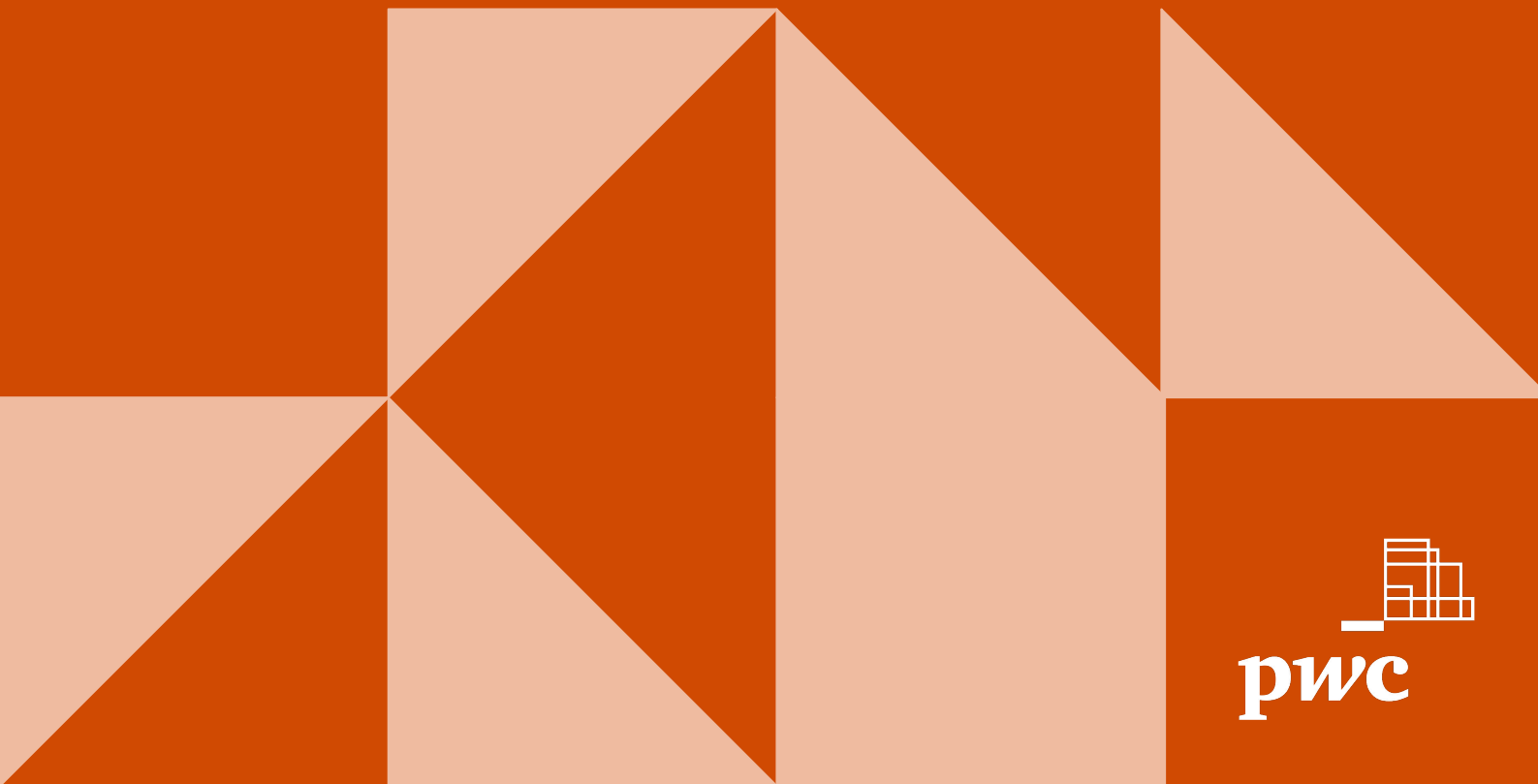
Denne rapporten er utarbeidet for Stine Sofies Stiftelse. Kontaktpersonene hos oppdragsgiver har vært John Are Jonassen, Anders Dovran og Kristin Stokke.

PricewaterhouseCoopers (PwC) sine vurderinger bygger på faktainformasjon som har fremkommet i intervjuer og spørreundersøkelser som vi har gjennomført. Vi har ikke foretatt noen selvstendig verifisering av informasjonen som har fremkommet, og vi innestår ikke for at den er fullstendig, korrekt og presis.

Stine Sofies Stiftelse har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med forretningsvilkårene i gjeldende kontrakt. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidt av Stine Sofies Stiftelse eller andre som følge av at vår rapport er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelsene.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid.

Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar.

pwc